

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOL

Majandusteaduskond

Majandusarvestuse instituut

Finantsarvestuse õppetool

Merilin Moora

**ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA – *SINGLE*
EURO PAYMENTS AREA) MAKSETELE ÜLEMINEK EESTI
ETTEVÕTETES**

Bakalaureusetöö

Juhendaja: lektor Monika Nikitina-Kalamäe

Tallinn 2015

SISUKORD

SISUKORD	2
ABSTRAKT	4
SISSEJUHATUS	5
1. ÜLEVAADE ÜHTSEST EUROMAKSETE PIIRKONNAST	7
1.1 Ühtse euromaksete piirkonna ajalooline kujunemine	7
1.2 Ühtsest euromaksete piirkonnast lähemalt.....	10
1.2.1 Euroopa Liidu liikmesriigid ja riigid, kus kasutatakse ühtse euromakse piirkonna makseid.....	11
1.2.2 Rahvusvaheline kontonumber (IBAN), panga tunnuscode (BIC) ning Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon (ISO).....	13
1.3 Ühtse euromaksete piirkonna kasutuselevõtuga kaasnevad põhilised muutused ettevõtete jaoks makseviisides	14
1.4 Kasu ühtse euromaksete piirkonna maksetest.....	17
1.5. Ühtse euromaksete piirkonna maksete tulevik	19
2. ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA MAKSETELE ÜLEMINEKU UURING	22
2.1 Tulemused.....	23
2.2 Analüüs	29
2.3 Järeldused.....	32
KOKKUVÕTE	34
VIIDATUD ALLIKAD	36
SUMMARY	39
LISAD	41
Lisa 1. Küsimustik	41
Lisa 2. Vastused küsimustele 1-3	46
Lisa 3. Vastused küsimustele 4 ja 5	48
Lisa 4. Vastused küsimustele 6 ja 7	49
Lisa 5. Vastused küsimusele 8	50

Lisa 6. Vastused küsimusele 9-11.....	51
Lisa 7. Vastused küsimusele 12	52
Lisa 8. Vastused küsimusele 13	53
Lisa 9. Vastused küsimusele 14	54
Lisa 10. Vastused küsimusele 15 ja 16	56
Lisa 11. Vastused küsimusele 17	57
Lisa 12. Vastused küsimusele 18	58

ABSTRAKT

1. veebruaril 2014 läksid 34 riiki üle ühtse euromaksete piirkonna maksetele. See tähendab, et nendes riikides toimuvad piiriülesed maksed samadel tingimustel, kui siseriiklikud, seega arveldamine rahvusvaheliselt on kiirem, mugavam, lihtsam ja odavam.

Bakalaureusetöö eesmärk oli teada saada, kuidas toimus üleminek Eesti ettevõtetes ühtse euromaksete piirkonna maksetele, millised olid suurimad muudatused ja millal hakati ettevalmistustega tegelema ning kui, siis kuidas on üleminek ettevõtetele kasuks tulnud. Põhiliseks uurimisküsimuseks on autor enda jaoks püstitanud: „Kuidas toimus üleminek ühtse euromaksete piirkonna maksetele ja mis see Eesti ettevõtetele kaasa tõi?“.

Töö raames viidi läbi kvantitatiivne uuring. Küsimustik saadeti 540le Eestis tegutsevale ettevõttele, kellest vastas uuringule 106. Küsimustikud olid ennekõike suunatud raamatupidajatele.

Vastustest selgus, et üleminek oli võrdlemisi sujuv ning suuri probleeme ei esinenud. Suurimateks muudatusteks olid, tarkvaraarendused, mida ettevõtted pidid tegema, et ka edaspidi saaksid maksed toimuda. Oli ka neid ettevõtteid, kes ei vajanud mingeid uuendusi. Vaatamata sellele, et üleminek oli küllaltki sujuv, siis ettevõtete jaoks tekitas probleeme pankade mitte õigel ajal valmisolek ning ka pankade suutmatus anda korrektseid ja ühtseid vastuseid probleemide tekkimisel.

Ühtse euromaksete piirkonna maksetega peaks ettevõtted, eriti just need, kes arveldavad ka rahvusvaheliselt, saama kasu ning arveldamine peaks muutuma lihtsamaks, mugavamaks, odavamaks ning kiiremaks. Enamus ettevõtteid, siiani veel väga suurt kasu uues süsteemis ei näe. Vaid mõned üksikud vastajad leidsid, et on ka positiivseid muutusi kaasnenud ning rahvusvahelised maksed SEPA alas toimuvad kiiremini, on lihtsam teostada ja pankade teenustasud on väiksemad. SEPAle üleminek ei ole veel lõppenud ning ettevõtetele tuleks hakata nägema võimalusi, kuidas veel on võimalik uuest süsteemist kasu saada.

Võtmesõnad: ühtne euromaksete piirkond – SEPA; rahvusvaheline kontonumber – IBAN, e-arved, ISO 20022 standard; krediidikorraldus, deebetülekanne; XML failiformaat.

SISSEJUHATUS

Bakalaureusetöö teema on „Ühtse euromaksete piirkonna (SEPA – *Single Euro Payments Area*) maksetele üleminek Eesti ettevõtetes“. Autor valis just sellise teema, kuna ühtse euromaksete piirkonna maksetele üleminek on olnud terves Euroopas väga aktuaalne 2014. aasta kevadel, nimelt seetõttu, et 1. veebruaril 2014. aastal toimus üleminek üleeuroopalistele maksetele, millega kaasnesid nii mõnedki muudatused.

See kõik puudutas ka Eestit, siin elavaid füüsilisi isikuid ja Eestis tegutsevaid juriidilisi isikuid. Kui füüsilistele isikutele uus maksete süsteem erilisi muudatusi kaasa ei toonud, siis juriidilised isikud pidid oma senini toimunud maksete süsteemid üle vaatama ja teostama vajalikud uuendused, et ka edaspidi toimuksid maksed tõrgeteta.

Bakalaureusetöö eesmärk on teada saada, kuidas toimus üleminek Eesti ettevõtetes ühtse euromaksete piirkonna maksetele, millised olid suurimad muudatused ja millal hakati ettevalmistustega tegelema ning kui, siis kuidas on üleminek ettevõtetele kasuks tulnud. Põhiliseks uurimisküsimuseks on autor enda jaoks püstitanud: „Kuidas toimus üleminek ühtse euromaksete piirkonna maksetele ja mis see Eesti ettevõtetele kaasa tõi?“.

Bakalaureusetöö raames on läbi viidud Eesti ettevõtete seas kvantitatiivne uuring, mille käigus küsitleti Eestis tegutsevaid ettevõtteid, et saada vastused seoses ühtse euromaksete piirkonna maksetele üleminekuga. Küsimustiku vastuste tulemused on töö metoodilises osas toodud koos analüüsiga.

Uurimistöö on ülesehitatud erinevate peatükkidena. Esimene peatükk koosneb teoreetilisest osast, kus autor selgitab lähemalt ühtse euromaksete piirkonna tähendust ja sisu. Kirjeldatud on ühtse euromaksete piirkonna ajaloolist kujunemist. Toodud välja ühtse euromaksete piirkonna maksete tähendus ja selle erinevad osad, mida uus süsteem mõjutab ning see, kuidas on ettevõtetel võimalik üleminekust kasu saada.

Teooria viimane alapeatükk annab ülevaate sellest, kuidas üleminek uuele süsteemile on toimunud nüüd, kui peaaegu aasta on ülemineku tähtpäevast möödunud, ning sellest, milline on maksete tulevik.

Teises peatükis on esitatud metodoloogia kirjeldus. Täpsemalt kirjeldatakse kvantitatiivset uurimust ning seda, kuidas uurimus on läbi viidud ja kellest koosneb valim. Ka esitatakse uurimuse tulemused ja nende analüüs ning järeldused.

Kõik töös esitatud andmed on 2014. aasta lõpu seisuga.

1. ÜLEVAADE ÜHTSEST EUROMAKSETE PIIRKONNAST

1. veebruaril 2014. aastal toimus Eesti juriidiliste ja füüsiliste isikute üleminek ühtsele euromaksete piirkonna maksetele (*Single Euro Payments Area*). See tõi ettevõtetes kaasa nii mõnedki muudatused, et olla valmis uuteks üleeuroopalisteks makseteks. Et saada paremat arusaama sellest, miks mindi üle ühtsete euromaksete piirkonna maksetele ja kasutusele võeti rahvusvaheline kontonumber (IBAN – *International Bank Account Number*), peaks kõigepealt vaatama minevikku ja uurima ajaloolist kujunemist SEPA makseteni, mis tegelikult on loogiline jätk peale euro kasutuselevõttu.

1.1 Ühtse euromaksete piirkonna ajalooline kujunemine

Ühtne euromaksete süsteem ei ole miski, mis oleks Euroopa finantseksperptide poolt välja mõeldud hiljuti. Laiaulatuslik sularahata maksesüsteem oli olemas juba keskajal. Hansa Liidu ja ettevõtete vahel toimus usaldusväärne ja turvaline maksete tegemine, mis hõlbustas kaupade ja raha liikumist ning samal ajal tugevdades kaubandussuhteid. Isegi tšekkide ja praeguste arveldusarvete juured on pärit keskajast. (*Eurozone ...*)

Olgugi, et kõik sai alguse juba keskajal, siis 1990ndatel hakkasid poliitikud mõistma, et piiriülesed maksed on palju kulukamad ja vähem efektiivsed, kui siseriiklikud maksed. Sellise mõistmiseni jõuti seetõttu, et Euroopa Liidu riikide vahel oli tekkinud vaba kaupade ja teenuste ning muude hüvede vahetus. Piirid olid avatud ja kaubandustõkked olid jäänud minevikku, kuid samas rahvusvahelised rahaülekanded olid kulukad ning ei olnud kasulikud rahvusvaheliseks kauplemiseks, sest siseriiklikud maksed toimusid mõne tunniga, kuid samas rahvusvahelised maksed võtsid tihti isegi päevi aega. (Jennekens)

Euroopa vajas efektiivsemat maksete süsteemi. Üleeuroopalised maksed muutusid veelgi aktuaalsemaks, kui 1999. aastal võeti euro kasutusele elektroonilise maksevahendina ja 2002. aastal ka sularahana. Kuni 2014. aasta veebruarini oli eurotsooni iga riik teinud

sularahata makseid vastavalt oma standarditele ja kasutati erinevaid kontode numbreid ja andmete formaate. See kõik oli kulukas, raisates nii aega, kui raha. Seetõttu oligi vaja paremat ühtset euromaksete keskkonda, et piiriülesed maksed toimuksid sama kiiresti, kui piirisisesed. (Jennekens)

Järgnevalt on toodud tähtsamad sündmused ajaloos, mis on viinud üleeuroopaliste makseteni (Jennekens):

- 1957 – Rooma lepingu sõlmimine, millega loodi Euroopa Majandusühendus;
- 1992 – Maastrichti lepingu sõlmimine,
- 1999 – euro tutvustamine elektroonilise maksevahendina,
- 2000 – Euroopa Finantsteenuste Tegevuskava loomine,
- 2001 – piiriüleste ja riigisiseste tehingute määrades kokkuleppimine,
- 2002 – euro pangatähtede ja müntide tutvustamine ning Euroopa Maksenõukogu loomine,
- 2007 – makseteenuste direktiivi koostamine,
- 2008 – SEPA krediidikorralduste kasutuselevõtt,
- 2009 – SEPA deebetülekannete ehk otsekorralduse kasutuselevõtt ja makseteenuste direktiivi jõustumine,
- 2014 – SEPA maksetele üleminek lõpule viidud, 1. veebruaril mindi üle ühtsete euromaksete piirkonna maksetele.

Nagu näha eelnevast loetelust on SEPA maksetele üleminek toimunud väga pika aja jooksul ja sellele on eelnenud väga palju erinevaid sündmusi. Kõik need sündmused olid vajalikud selleks, et 1. veebruaril 2014 saaksid eurosooni riigid minna üle SEPA maksetele. Ja nii ka toimus 1. veebruaril suur üleminek uuele maksesüsteemile. Kui algelt plaaniti, et SEPA maksetele ülemineku lõpptähtajaks on ja jääb 1. veebruar, siis hiljem otsustas Euroopa Liit pikendada antud tähtaega poole aasta võrra ja seega oli viimane tähtaeg uuele maksetesüsteemile üleminekuks 2014. aasta august. (Barnier, Evetett 2014)

Miks aga ei ole SEPA makseid varem kasutusele võetud, kui 2008. aastast alates on kasutusel SEPA maksetele vastav krediidikorraldus ja 2009. aastast vastavad deebetülekanded? Põhjus on lihtne, nimelt Euroopa Komisjon eeldas, et ettevõtted lähevad vabatahtlikult mõne aasta jooksul üle uuele ühtset maksestandardite kasutamisele. Nähes, et vabatahtlikult ei toimu üleminek nii, kui loodeti, ei jäänud muud üle, kui seada kohustuslik tähtaeg. (*Eurozone ...*)

2012. aasta detsembris viidi läbi uuring Suurbritannia, Saksamaa ja Prantsusmaa ettevõtete hulgas, et selgitada välja, kui palju ollakse kursis uue süsteemiga. Uurimus viidi läbi 300 ettevõtte hulgas, kus oli 250-5000 töötajat. Uurimuse tulemused näitasid, et 21% otsekorralduse kasutajatest ei olnud kuulnud SEPAs. 12% vastajatest ei olnud alustanud üleminekuga. 50% ettevõtetest, kus on alla 1000 töötaja ei olnud üldse hakanud hindama, milline mõju on SEPA otsekorraldusel nende ettevõtetele. Vähem kui 50% olid kursis, et SEPA maksetega kaasneb uus failiformaat (XML). Uurimus näitas, et ettevõtted küll olid teadlikud SEPAs, kuid palju teavitustööd oli veel tarvis teha ja kurssi tuli viia kõigi eesootavate muudatustega. (Rose 2013)

Euroopa Keskpanga andmetel oli 2013. aasta lõpuks kõigest 26% kõigist deebetülekannetest viidud vastavusse SEPA maksete formaadiga. Saksamaal tunti muret 2013. aasta keskel, et kõigest iga teine ettevõtte oli kokku puutunud rahvusvahelise kontonumbri (IBAN – *International Bank Account Number*) või panga tunnuskoodiga (BIC – *Bank Identification Code*). (Eurozone ...)

Antud uuringutest selgub, et kui üleminek Euroopas SEPA maksetele toimus veebruari alguses 2014. aastal, siis väga varakult ettevõtted vajaminevate muudatustega ning enda kurssi viimisega tegelema ei hakanud. Ettevõtted küll olid kuulnud uuest süsteemist, kuid enamjaolt hakati tegelema võimalike probleemide ja uuendustega 2013. aastal.

Sarnane uuring Eesti ettevõtete hulgas näitas, et 2013. aasta lõpuks oldi uue maksetesüsteemiga hästi kursis. Swedbank AS-i poolt 2013. aasta detsembris klientide hulgas läbi viidud uuringust selgub, et Eesti ettevõtted olid SEPA maksetega võrdlemisi hästi kursis ja ka vajaminevate arendustega oli 64% valmis või olid need töös. Teadlikkus IBAN kontonumbri osas oli kõrge ning ka enamus otsekorraldusi viidi üle e-arvetele. Kõige murettekitavam oli olukord maksete failiformaatidega. 43% ettevõtetest polnud siis veel vajalike arendustega süsteemides alustanud, et viia maksed vastavusse uue formaadiga. (Nigul)

Ettevalmistused SEPA maksetele üleminekuks on toimunud juba aastakümneid ning teatavat algust nähakse lausa keskajast. Põhjalikumalt on hakatud tegelema uue süsteemi juurutamisega 2002. aastast alates, kui võeti kasutusele ka euro. 2014. aastaks on jõutud SEPA maksete toimimiseni ning piiriülesed maksed saavad toimuda samadel tingimustel, kui piirisisesed.

1.2 Ühtsest euromaksete piirkonnast lähemalt

Eesti Pank on defineerinud ühtset euromaksete piirkonda kui maksepiirkond, mis ühendab kõiki Euroopa Liidu riike ja Islandit, Liechtensteini, Monacot, San Marinot, Norrat ja Šveitsi ning võimaldab era- ja äriklientidel ning avaliku sektori asutustel kogu Euroopa Majanduspiirkonnas ühtsetel alustel algatada ja vastu võtta elektroonilisi euromakseid, eristamata piiriüleseid ja riigisiseseid makseid. (SEPAst põhjalikumalt ...)

Üldkasutatavate ja ühtsete maksestandardite, eeskirjade ja tavade kehtestamise ning maksete integreeritud töötlemisega peaks SEPA tagama liidu kodanikele ja ettevõtjatele turvalised, konkurentsivõimelise hinnaga, kasutajasõbralikud ja usaldusväärsed eurodes osutatavad makseteenused. (*About SEPA ...*)

Ühtse euromaksete piirkonna eesmärk on lubada klientidel teha eurodes makseid üle Euroopa lihtsalt, turvaliselt ja sama efektiivselt, kui oli tehtud siiani siseriiklikult. Ühtse euromaksete piirkonna maksed peaksid järjest rohkem julgustama juriidilisi ja füüsilisi isikuid teostama makseid mitte sularahas vaid järjest rohkem makseid toimuks kaardiga ning muude elektrooniliste maksevahenditega. Seda ennekõike selleks, et elektroonilised maksed on turvalisemad, kui sularahas arveldamine ning ka seetõttu, et vähendada kulusid sularaha töötlemisele.

Pikemas perspektiivis peaks inimestel ja ettevõtetel piisama ühest maksekontost ja pangakaardist oma kodumaal, et teha ja koguda makseid ning ajada asju kogu Euroopa Majanduspiirkonnas.

SEPA projekt koosneb neljast olulisest osast:

1. SEPA krediidikorralduste skeem – sätestab ühised reeglid pankade vahelistele krediidikorraldustele eurodes.

Krediidikorraldused on defineeritud kui maksed, mille on algatanud maksja ja mille kohaletoimetamise eest makse saajale hoolitseb maksja pank. Need on maksed, mida kliendid (füüsilised- ja juriidilised isikud) teevad toodete või teenuste eest pangaülekandega maksmisel paberil esitatud maksekorralduse alusel pangakontoris või elektroonilistes pangakanalites oma kontolt pangaülekanne tehes. (Eesti SEPA-le ...)

Krediidikorraldused on põhimõtteliselt iga tavaline eurodes tehtav pangaülekanne või makse, näiteks raha kandmine lapsele vanema kontolt või telefoniarve tasumine.

2. SEPA otsekorralduste skeem – sätestab ühised reeglid pankade vahelistele otsekorraldustele eurodes.

SEPA tingimustele vastav deebetülekanne ehk otsekorraldus on makseviis, mille puhul võetakse raha arve tasumiseks maksja kontolt automaatselt. Deebetülekanne algatajaks on makse saaja ning selleks on maksja andnud nõusoleku saajale. Otsekorraldust kasutatakse enamasti korduvate maksete puhul, nagu näiteks kommunaalarvete tasumine. Otsekorraldust saab aga kasutada ka ühekordsete maksete tegemiseks. (SEPAst põhjalikumalt ...)

3. SEPA kaardimaksete raamistik – sätestab põhimõtted SEPA kaardimakseteks, millele tuleb kohanduda, selleks, et tehtavad kaardimaksed ja vastuvõetavad maksed võiksid toimuda lihtsalt ja turvaliselt.

4. Ühtne euromaksete sularaha piirkond (SECA – *The Single Euro Cash Area*), mille eesmärgiks on muuta sularaha käitlemine efektiivsemaks ja vähendada kulusid ning kaasa aidata sularaha maksetelt üleminekuks elektroonilistele maksetele. (Badea, Socol 2009)

Nagu näha eelnevast loetelust, siis ühtse euromaksete piirkonna maksed reguleerivad nii elektroonilisi, kui ka sularahas tehtavaid maksed. Seetõttu võib öelda, et SEPA maksetega puutub kokku iga füüsiline ja juriidiline isik, kellel on mingigi kokkupuude pangaga ja panga tehingutega ning samuti kõik need, kes asuvad makse tarneahelas. SEPA maksed puudutavad peaaegu kõiki isikuid, kes tegutsevad ja elavad ühtses euromaksete piirkonnas, sest isegi, kui ei arveldata elektrooniliselt, siis sularaha kasutamata tänapäeval elada ei oleks praktiliselt võimalik.

1.2.1 Euroopa Liidu liikmesriigid ja riigid, kus kasutatakse ühtse euromaksete piirkonna maksed

SEPA maksete piirkond koosneb 34 riigist. Nendes riikides kehtivad elektroonilised euro maksed. Riikide hulgas, kus kehtivad SEPA maksed, on 28 Euroopa Liidu riiki, mis omakorda jagunevad veel 18ks riigiks, mis kasutavad eurot – Prantsusmaa, Itaalia, Saksamaa, Belgia, Luksemburg, Holland, Kreeka, Hispaania, Portugal, Soome, Austria, Iirimaa, Sloveenia, Malta, Küpros, Slovakkia, Eesti, Läti ning ülejäänud 10ks, kus on käibel oma rahvusvaluuta – Rootsi, Taani, Ühendkuningriik, Ungari, Tšehhi Vabariik, Rumeenia, Poola, Horvaatia, Bulgaaria ja Leedu. Leedus kehtib euro alates 1. jaanuarist 2015. Samuti kuuluvad SEPA maksete tsooni veel Island, Liechtenstein, Norra, Šveits, Monaco ja San Marino. (*About SEPA ...*)

Jooniselt 1 on näha, kuidas SEPA riigid jagunevad. Sinisega on märgitud Euroopa Liidu riigid ja rohelisega ülejäänud kuus riiki, mis ei kuulu küll Euroopa Liitu, kuid riigid, mis on ühinenud SEPA maksetega.

Joonis 1. Ühtsete euromaksete piirkonna riikide jagunemine. Allikas: *(About SEPA ...)*

Island on praeguseks avaldanud soovi saada Euroopa Liidu liikmeks ja on hetkel kandidaatriik. See tähendab, et käimas on juba Euroopa Liidu õigusaktide ülevõtmine ehk integreerimine siseriiklikku õigusesse. Kokku saab SEPA makseid teostada üle 523 miljoni inimese, kuid see arv kindlasti kasvab veel, sest vähemalt seitse riiki on veel avaldanud soovi saada Euroopa Liidu liikmeks. Nendeks seitsmeks riigiks peale Islandi on Endine Jugoslaavia Makedoonia Vabariik, Montenegro, Serbia, Türgi, Albaania, Bosnia ja Hertsegoviina ning Kosovo. (Teel ELi ...)

Seega ühtne euromaksete piirkond kasvab pidevalt koos Euroopa Liiduga. Järjest turvalisemalt ja mugavamalt hakkavad toimuma maksed aina enamates riikides. Turg kaupade ja teenuste müümiseks ja ostmiseks muutub veel avatumaks ja arveldamine lihtsamaks.

1.2.2 Rahvusvaheline kontonumber (IBAN), panga tunnuscode (BIC) ning Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon (ISO)

SEPA maksetega kaasneb mitmeid muudatusi seni kehtinu osas. Selleks, et paremini mõista muudatuste sisu, tuleks kõigepealt selgitada mõningaid olulisi mõisteid, mis kaasnevad antud muudatustega. Esiteks ühtse euromaksete piirkonna maksete puhul asendused senised kontonumbrid rahvusvaheliste IBAN (*International Bank Account Number*) kontonumbritega ning teiseks võetakse kasutusele Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni (*International Organization for Standardization*) ISO 20022 standard, mida kasutatakse elektroonilises andmevahetuses Euroopas tegutsevate pankade ja nende klientide vahel. (ISO 20022...)

IBAN (*International Bank Account Number*: ISO 13616) on Euroopa standard, mille on välja andnud Euroopa Panganduse Standardikomitee (ECBS – *European Committee for Banking Standards*) ja Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon (ISO – *International Organization for Standardization*), et aidata krediitiasutustel tuvastada konto numbreid ja pankasid. Iga riigi pank eristatakse üksteisest erineva IBAN numbriga abil. Kui kasutada IBAN numbrit õigesti, siis on võimalik ära hoida probleeme, mis võivad tekkida piiriüleste maksetega. Iga IBAN number koosneb unikaalsest kahest märgist koosnevast riigi koodist, kahe märgilisest kontrolli numbrist, kaheksa märgilisest panga numbrist ning kümne märgilisest kontonumbrist, mis jääb füüsilistel ja juriidilistel isikutel, kellel on olnud ka varem konto pangas, samaks, nagu on olnud senini. (*The Meaning ...*)

IBAN numbriga loodetakse luua olukord, kus Euroopa riikide vahelised maksed toimuksid probleemivabalt. IBAN numbris kasutatakse suuri ladina tähestiku tähti A kuni Z ja numbreid 0 kuni 9. Riigiti võib IBAN number olla märkide arvu poolest erinev. Näiteks Norras kasutatakse 15 märki, samas aga Malta numbris on 31 märki. (*IBAN Structure ...*)

Riigi kood peaks olema selline, et selle kaudu oleks võimalikult lihtne ja kiire tuvastada riiki ja seetõttu on kasutatud lühendeid. Näiteks DE tähendab Saksamaad, BE Belgia, BG Bulgaariat, DK Taanit. Eesti IBAN numbriga üks võimalik kirjapilt võiks välja näha selline: EE72 2200 0011 1234 5678. (*IBAN Structure ...*)

Panga tunnuscode (BIC – *Bank Identification Code*) on tänapäeval kõige levinum üheselt aktsepteeritud panga kood, mille abil on võimalik tuvastada kindel pank. BIC kood võib koosneda 8-11 märgist, millele eelneb panga tunnuscode (4 märki), milles kasutatakse ainult tähti ning sellele järgneb riigi kood (2 märki). Suured krediitiasutused teevad päevas

tuhandeid ülekandeid ja selleks ongi vaja BIC koodi, et ülekanded toimuksid turvaliselt ja sujuvalt. (BIC or SWIFT)

Veel üks suur muutus on ISO 20022 standardi kasutuselevõtt, mida kasutatakse elektroonilises andmevahetuses Euroopas tegutsevate pankade ja nende klientide vahel. Enne SEPA maksete kasutuselevõttu, kasutati erinevaid andmete formaate. Et SEPA maksed saaksid toimuda, oli vaja kasutusele võtta ühtne failide formaat.

SEPA regulatsioon defineerib ISO 20022 XML – *Extensible Markup Language* sõnumi standardit nii, et maksetehingute esitamine peab toimuma XML formaadis failidega. (ISO 20022 ...)

Selleks, et XML formaadis oleks võimalik maksetehinguid esitada, pidid ettevõtted tegema vastavad arendused oma majandustarkvaras.

1.3 Ühtse euromaksete piirkonna kasutuselevõttuga kaasnevad põhilised muutused ettevõtete jaoks makseviisides

SEPA kasutuselevõttuga 1. veebruaril 2014. aastal ei muutu ainult tehniline pool, milleks on vaja arendada ettevõtte tarkvara, vaid muutuvad veel mõned olulised aspektid. Olulised muutused puudutavad krediidikorraldusi, seni kehtinud deebetülekandeid ehk otsekorraldusi, ning vähemal määral mõjutab SEPAle üleminek ka kaardi- ja sularahamakseid. Järgnevalt neist kõigist lähemalt.

Eestis siiani kasutusel olnud Eesti Panga tavamaksete arveldussüsteem – ESTA, mida haldas ja arendas Eesti Pank, oli Euroopa kiiremaid jaemaksete arveldussüsteeme. See tähendas Eesti füüsilistele ja juriidilistele isikutele raha kiiret liikumist Eesti krediidiasutuste vahel, kümme korda päevas iga tunni järel (tööpäevadel kell 9.00–18.00). (Eesti SEPA-le ...)

Eesti jaemaksete arveldussüsteem ESTA ei olnud aga kooskõlas SEPA nõuetega ega olnud positsioneeritud kui üleeuroopaline arvelduskoda. Hinnates kaasnevaid riske, nii pankade, kui ka Eesti Panga ajalisi ressursse, otsustas Eesti Pank 2013. aasta maikuus, et ESTA-t ei hakata uuendama ning see suleti 31. jaanuaril 2014. Pankadel tuli ise leida lahendus SEPA tingimustele vastavate jaemaksete tegemiseks alates 1. veebruarist 2014. Vähemalt esialgu muutis SEPA maksetele üleminek Eesti riigisiseseid pankadevahelisi maksed aeglasemaks. (Eesti SEPA-le ...)

Eesti pangad võtsid maksete vahendamiseks kasutusele Euroopa ühtse süsteemi. Sellega kaasnes pangasiseste maksete toimimine nii nagu varem, kuid nüüd kulub tavaülekandele ühelt panga kontolt teisele euroala pangas asuvale kontole umbes 5 tundi. Selleks, et makse jõuaks ühelt euroala panga kontolt teisele samal päeval, tuleb see sooritada hiljemalt 16:00. (SEPA-le üleminek ...)

Juriidilistele ja füüsilistele isikutele tähendas see seda, et arvete tasumisel tuleb arvestada pikema kohalejõudmise ajaga ning ei tasuks arvete maksmist jätta viimasele minutile. Arvestades, et Eestis tegutsevad juriidilised- ja füüsilised isikud olid siiani harjunud maksete kiire liikumisega, siis vähemalt esialgu tuli uue olukorraga kohaneda.

SEPA krediidikorralduse kasutuselevõtmine tähendab era-ja äriklientidele, et terves Euroopa Majanduspiirkonnas on võimalik teha piiriüleseid euromakseid sama lihtsalt ja soodsalt nagu riigisiseseid makseid. Enam ei ole vaja hoida eri riikides ega pankades pangakontosid, vähenevad üldised kulutused panga teenustasudele. Rahvusvahelise kontonumbri (IBAN) tõttu on lihtsam Euroopa teiste riikide ettevõtete toodete ja teenuste eest pangaülekandega maksta. (Eesti SEPA-le ...)

Otsekorraldusteenus on olnud Eestis populaarne teenus, millel on olnud enne SEPA maksetele üleminekut ligikaudu 1,5 miljonit kehtivat makselepingut. Ühtse euromaksete piirkonna otsekorraldusskeemi rakendumine tähendab, et Eesti pankade skeemiga liitumisel saavad Eesti pankade kliendid sooritada otsekorraldusmakseid ka teistesse liikmesriikidesse ehk tasuta näiteks telefoni või muude arvete eest väljaspool Eestit olevale teenusepakkujale, kellel ei ole arvelduskontot Eestis. Samuti avaneb Eestis tegutsevatel otsekorralduse saajatel võimalus koguda kogu Euroopa Majanduspiirkonna pankade klientidelt kõik otsekorraldusmaksed ühele kontole mis tahes liikmesriigis. Makse hind on samal tasemel riigisisese analoogse maksega, mis tähendab, et pole vahet, kas arveldada Eesti või näiteks Itaalia kliendiga. (Eesti SEPA-le ...)

Toimingud, mis puudutavad otsekorraldusi, viiakse vastavusse ISO 20022 standardil põhineva faili XML-vorminguga. SEPA maksete puhul on ISO 20022 standardiga kindlaks määratud, et kõik e-arved peavad olema XML vorminguga. E-arve ei ole PDF vormis elektronpostiga või paberkujul saadetud arve. Seega mitte iga arve, mis on saadetud elektroonselt, ei ole veel e-arve.

Eesti Pangaliit defineerib e-arve järgnevalt: panga kaudu saadetav e-arve on XML vormingus dokument, mis on lisaks tavapärasele arvele ka masinloetav. Pank koostab e-arve

alusel eeltäidetud maksekorralduse, mida maksja saab üle vaadata ja kinnitada maksmiseks. E-arve alusel saab maksja anda pangale ka e-arve püsimaksekorralduse, mille alusel tasub pank edaspidi e-arved automaatselt. Panga kaudu edastatav e-arve sisaldab kõiki arve kohustuslikke andmeid ja vastab Eesti e-arve standardile. (E-arve ...)

E-arvete idee ei ole uus ja esimene e-arve saadeti juba üle 30 aasta tagasi. Sellest ajast saati on e-arvete kasutamine aegamisi, aga järjepidevalt, kasvanud. E-arvete kasutamine on aga rohkem päevakorda tulnud viimastel aastatel ja eriti nüüd, kui toimus ka SEPA maksetele üleminek. (*A brief ...*)

SEPA üheks osaks on ka maksekaartide skeemi reguleerimine. Kaupade ja teenuste eest tasumine kaardiga ja sularaha väljavõtmine on tänapäeval muutunud iseenesestmõistetavaks ja ei kujutaks ette elu ilma kaardimakseteta. Kaardimaksega on võimalik toodete ja teenuste eest tasuda poes kohapeal ja ka internetikauplustes. Selleks tuleb ostu sooritades kinnitada tehing kas PIN-koodi või allkirjaga. SEPA tingimustele vastavaid kaardimakseid tehakse kiipkaartidega, sest need on turvalisemad. (SEPAst põhjalikumalt ...)

SEPA eesmärgiks on ka maksevõimaluste ja kasutatavuse ühtlustumine. Kaardiomanikele peaks olema eurotsoonis pangautomaadist sularaha väljamaksete teenustasu võrdsustatud teenustasudega kodumaal. See tähendab, et reisides eurotsooni riikidesse ei pea võtma kaasa sularaha, et mitte maksta teenustasu kohapeal raha välja võtmise eest, vaid piisab pangakaardist. Pangakaardiga on reisidel tasumine mugavam ja ka turvalisem. (Eesti SEPA-le ...)

SEPA sularaharaamistiku mõju osalistele seisneb selles, et koos SEPA rakendamisega loodi ka *Single Euro Cash Area* (SECA) ehk siis ühtne euromakse sularaha piirkonda Euroopa Liidus, millega omakorda kaasneb klientide teadlikkuse tõus sularahaga seotud kuludest ja riskidest. Maksevahendite paljususest hoolimata on sularaha jätkuvalt populaarseim, kuid samas ka kõige kallim. Tarbijad eelistavad sularaha kasutada, sest see on käegakatsutav ja näiliselt tasuta maksevahend. Kuigi SECA alas on sularaha töötlus ja käitlus senisest soodsam, on sellega seotud endiselt märkimisväärsed kulud. Käitlemiskulude vähendamiseks on vajalik rakendada eurotsoonis ühtne sularahaskeem. Vähenevast sularahamassist saab ühiskond olulise kokkuhoiu väiksemate kulude tõttu sularaha tootmisele, ringluse korraldamisele ja rahatähtede ning müntide uuendamisele. Sularaha vähenev hulk raskendab varimajanduse tegevust ning vähendab rahapesu ohtu ning peegeldub paremas maksulaekumises ja suuremas ühiskondlikus turvalisuses. (Eesti SEPA-le ...)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et suurimad muudatused Eesti ettevõtete jaoks seisnevad selles, et senised kehtinud otsekorraldused Eestis asendusid e-arve püsimakseteenusega ning kasutusele tuli võtta ISO 20022 standardil põhineva XML-vorming e-arvete faili formaadina. See omakorda tähendas ettevõtetele tarkvarauuendusi. Veel üheks suuremaks muutuseks on IBAN kontonumbri kasutuselevõtt, millega siiani ei pruukinud kõik tuttavad olla.

Kuigi rahvusvahelised maksed muutusid SEPAle üleminekuga lihtsamaks ja mugavamaks, siis Eesti-sisesed maksed muutusid vähemalt alguses aeglasemaks.

1.4 Kasu ühtse euromaksete piirkonna maksetest

SEPA maksetele üleminek oli paratamatu ja kõik isikud peavad edaspidi oma makseid teostama vastavalt uutele nõuetele. Järgnevalt kirjeldatakse, mis kasu SEPA maksetest on võimalik saada ning kuidas see mõjub erinevatele osapooltele. Vaatlemise all on nii füüsilised kui ka juriidilised isikud.

Nii juriidilised kui ka füüsilised isikud pääsevad ligi kõigile kontodele SEPA raames ühest kodumaa kontolt. Tänu laiemalt aktsepteeritavatele maksekaartidele kasutatakse vähem sularaha ja see muudab tarbijate ostud ohutumaks ja turvalisemaks. Teenuste või kaupade eest Euroopa riikides, kes osalevad SEPA maksetes, saab tasuda kasutades vaid ühte pangakontot ja ei pea avama mitut eri kontot mujal riikides. See tähendab ka seda, et inimesed, kes elavad, õpivad või töötavad väljaspool oma kodumaad, võivad kasutada oma kodumaa kontot, et teha vajalikud maksed. Kõik Euroopa elanikud mõistavad ühtmoodi, mida ja kuidas maksete tegemisel korraldusse märkima peab. Teenustasude määramisel tagatakse läbipaistvus ning kõik osalised kannavad oma kulud ise ehk kehtib kulude kahasse printsiip. (*What is SEPA ..., Who will ...*)

Peamine SEPA kasu on luua tingimused e-makseteks. See omakorda loob ja arendab turgu ning aitab uutel teenustel turule siseneda ning neid kasutusele võtta. Näiteks e-arded, e-maksed, mobiili-ja internetimaksed ning kõike seda selleks, et muuta maksete tegemine vähem aega nõudvaks, lihtsamaks ja mugavamaks. (*What is SEPA ..., Who will ...*)

Tellides arved e-arvetena pankka, on kõik arved maksjale kättesaadavad ühest kohast ja sõltumata sellest, kus maksja viibib. E-arded on kaitstud internetipanga autentimisega ja seega kaitstud võõrastesse kättesattumise eest.

Juriidilistele isikutele toovad SEPA maksed kaasa kiiremad maksmised ja lihtsustatud töötlemine parandab rahakäivet ja vähendab kulusid. See lubab neil vastu võtta ja teha euromakseid SEPA riikide hulgas, samadel põhimõtetel. SEPA maksed loovad eeldused selleks, et ettevõtted saaksid laieneda oma äridega ka rahvusvaheliselt. (*Who will ...*)

Juriidilistele isikute jaoks seisneb SEPA maksete kasu veel ka selles, et ühtsete standardite kasutamine on Euroopa Majanduspiirkonnas võimaldanud piiriüleste maksete soodsamat töötlemist. ISO 20022 standardiseeritud suhtlussõnumite kasutamine suurendab raamatupidamis- ja muu majandustarkvara ning makseteenuse pakkujate vahelist konkurentsi. Piiriülesed euromaksed muutuvad kiiremaks ja lihtsamaks. Vähenevad kulud panga teenustasudele, sest ei ole vaja hoida mitut pangakontot eri riikides/ pankades. Arvete esitamine piiriüleselt muutub osalistele selgemaks. (Eestis SEPA-le ...)

Kui siiani otsekorralduse kasutamisel pidi ettevõtte koostama ja saatma lisaks arvele ka maksenõude ja saatma selle pank, siis e-arve puhul piisab vaid e-arve koostamisest ja saatmisest. Samuti pank saadetaval e-arvel on kindel aadress ning ettevõtte ei pea haldama posti või e-posti aadresse arvete saatmiseks ning ei pea muretsema arvete kaotsimineku või lubatud mahtu ületava e-posti pärast. (Eestis SEPA-le ...)

Kuigi e-arvete kasutuselevõtt nõuab ettevõtetelt ehk suurimaid muudatuste läbiviimisi ja investeringuid, siis XML formaadis arvete kasutamisega kaasneb ka palju positiivset nii ostjatele kui ka maksjatele. Mõlemal juhul on paberarvetest loobumise põhjus see, et viimastega kaasneb käsitsi töötlemine, mis tingib suure ajakulu, ja ka eksimise võimalus on suur. Maksetele kulutatavat summat on võimalik kuni 80% vähendada, kasutades pabermaksete saatmise asemel e-arveid. (*Overcome ...*)

E-arvete puhul on eksimise võimalus väike, sest protsessid on programmide poolt kontrollitud. Arvete sisu on lihtne vastandada saadud või müüdud kaupadele ja teenustele ning on kergem avastada topelt arveid või arveid, mis on valesti saadetud. Saab aega kokku hoida, mis oleks vajalik, et võtta ühendust tehingu teise poolega ning otsida kadunud või valesti saadetud arvet. Sästab lisaks ajale ka raha. Raamatupidajad saavad rohkem keskenduda tööle, mis on esmatähtis ja ei pea tegelema nii palju probleemidaga, mis võivad kaasneda e-arvete kasutamisega. (*Improve ...*)

E-arvete kasutuselevõtt suurendab e-arvete kasutamist, mis tõhustab elektroonilise arveldamise protsessi ja säästab loodust. Tänapäeval on keskkonnasõbralik käitumine ja looduse säästmine muutunud üha rohkem aktuaalseks ja nii füüsilised, kui ka juriidilised

isikud otsivad võimalusi, kuidas keskkonnasõbralikumalt tegutseda. E-arvete laialdane kasutamine on võimalus, kuidas säästa aastas miljoneid puid.

Euroopas saadetakse aastas umbes 30 miljoni arvet. Selleks, et kõik need arved saaksid paberkuul saadetud on vaja 12 miljoni puud. Kui ei ole vaja nii palju paberit valmistada arvete tarvis, siis väheneb ka märgatavalt süsihappegaasi hulk, mis keskkonda paisatakse. Keskkond on just üks peamisi põhjuseid, miks e-arvete kasutamist soositakse. Peamised keskkonda säästev kasu on (*Green ...*):

- Arvete kasutamisel ei kasutata paberit,
- vähendatakse printimist, arvete postitamist ja transporti;
- arvete saatmise protsess vajab vähem energiat,
- arvetega tegelemise protsess vajab vähem tööjõudu,
- vajatakse vähem ruumi arhiveerimiseks,
- tekib vähem jäätmeid (paberit, printerite tarvikuid).

Keskkonna säästmine on oluline ja mida rohkem isikuid mõistab, kui tähtis on looduse hoidmine, seda parem. Samas ei ole eelnev loetelu seotud vaid looduse hoidmise ja säästmisega, kõik need punktid aitavad ka raha kokku hoida, mis on ettevõtete jaoks kindlasti väga oluline.

1.5. Ühtse euromaksete piirkonna maksete tulevik

Euroopa Liidu jaemaksesüsteem on üks maailma suurimaid ühendades omavahel 34 riiki. Selleks, et selline süsteem oleks võimalik, loodi SEPA – ühtne euromaksete piirkond, kus maksed toimuvad kindlate reeglite järgi ning on kohustuslikud antud riikides alates 1. veebruarist 2014.

Vaatamata sellele, et 2014. aasta juuni seisuga toimuvad rohkem kui 97% eurosooni krediidikorraldustest ja 95% deebetkorraldustest kooskõlas SEPA maksete reeglistikuga, ei ole SEPAle üleminek veel täielik ning kõik ettevõtted ei teadvusta endale veel kõiki SEPA võimalusi ja kasu, mis uue süsteemiga on võimalik saada. Ettevõtted on muudatused sisse viinud pigem selleks, et tähtaeg saabus, mõistmata veel kõiki võimalusi, mida uus süsteem on loonud. Nüüd, kui üleminek on toimunud, oleks aeg suurtel korporatsioonidel ning ka väiksematel ettevõtetel nähe võimalusi, kuidas rahvusvaheliselt arveldamist rohkem automatiseerida. (Brace 2014)

SEPA maksetega kaasnenud standardi ISO 20022 XML kasutuselevõtt on ka muutus, mida ettevõtted võiksid rohkem kasutada. On veel palju ettevõtteid, kes ei ole veel läinud üle XML formaadis arvete saatmisele. Loodetakse endiselt pankadele, et need konverteeriksid maksed XML formaati. Kuna aga vastav teenus muutub järjest kallimaks, siis oleks mõistlik ettevõtetal siiski viia sisse muudatused. SEPA on Euroopa algatus ja liidab omavahel eurosooni riike ja veel neid, kes on liitunud SEPA maksetega, kuid juba võib näha märke sellest, et XML vormingus makseid võiks tulevikus teha ka globaalselt. (Brace 2014)

Eesti Pangas toimunud maksefoorumil otsustati 4. detsembril 2014 lükata Eestis edasi ühtse euromaksete piirkonna üleminekutähtpäeva massmakseid tegevatele ettevõtetele. Kui siiani oli üleminekutähtpäevaks 1. veebruar 2015, siis nüüd on uueks tähtpäevaks 1. veebruar 2016. Muudatus puudutab eelkõige suuri ettevõtteid, kes peavad oma infosüsteemid viima vastavusse uue standardiga ISO 20022 XML. (SEPA üleminekuaega ...)

SEPA maksed on kõigis 34 riigis kasutusele võetud, kuid kõikjal ei ole olukord peale 1. veebruari 2014 sama. Kui krediit- ja otsekorralduste kasutuselevõtt on toimunud edukalt, siis kaardi-, interneti- ja mobiilimaksed ei ole nii kiiresti arenenud. (*The future ...*)

Kaardimaksed on laialt levinud makseviis. Vaatamata sellele, et kaardiga tehtavate tehingute arv on viimase 20 aasta jooksul aina kasvanud, siis ei ole veel kaarditehingute arv seal, kuhu on loodetud jõuda. Samuti ei ole vähenenud tasud kaardiga maksmisel tarbijatele ega kaupmeestele nii palju, kui võiks olla. (*The future ...*)

Kaardimaksete arv elaniku kohta aastas erineb riigiti suures ulatuses: Rootsis teeb üks elanik aastas keskmiselt 230 kaardimakset, samal ajal kui Bulgaarias, Rumeenias ja Kreekas on see näitaja alla 10. Portugalis on kaardimaksete väärtus elaniku kohta aastas kaks korda suurem (5200 eurot) kui Hispaanias (2300 eurot). Enamikus Kesk- ja Kagu-Euroopa riikides tehakse kaardimakseid vähe ning seega on kasvupotentsiaal olemas. Kaardimaksete valdkonna arendamine on SEPA järgmine loogiline samm Euroopa jaemaksete turu integreerimisel. Kuna praeguseks SEPA krediit- ja otsekorraldused peaksid toimima suuremate probleemideta, siis järgmiseks SEPA eesmärgiks oleks ühtlustada kaardimaksetega seotud põhimõtted, tavad ja eeskirjad ning tehnilised standardid. (SEPA maksekaartide ...)

Internetipanga kasutamine makseteks ja mobiilimaksed on vähem levinud ning ei toimi igal pool nii heal tasemel, kui võiks. Kuigi ka need kaks koguvad järjest rohkem populaarsust ja eriti populaarseks on viimastel aastatel muutunud mobiilimaksed. (*The future...*)

Internet on inimestele muutunud järjest kättesaadavamaks. Turule tulnud tahvelarvutid ja nutitelefonid on juba praegu väga populaarsed ja koguvad populaarsust kasutajate seas veelgi. See kõik omakorda on kasvatanud internetikaubandust. Internetist kaupade ja teenuste eest tasumiseks saab kasutada internetipanka. Eestis on internetipanga teenuste kasutamine väga levinud ja enamus pangatoiminguid on võimalik seal teha. Ei pea raiskama aega pangakontori külastamiseks. Samas on kõigil soovijatel võimalus ka minna pangakontorisse ja seal sooritada vajalikud tehingud. Seega inimestele on antud võimalus valida endale sobivaim variant pangatoiminguteks.

Mobiilimaksed on praegu kõige kiiremini arenev maksete võimalus. Mobiilimakse on võimalus mobiiltelefoni kaudu teha rahaülekandeid ning tasuda kaupade ja teenuste eest. Mobiiltelefoniga maksmine on mugav võimalus kõikjal, kus on ligipääs internetile. Mobiilimakseid saab teha juhul, kui on makse algatajal ja saajal sõlmitud mobiilimakse leping. (Mobiilimaksed ...)

Maksete tegemise võimaluste süsteemid on pidevas arengus ja järjest enam mõeldakse välja uusi võimalusi, kuidas teenuste või kaupade eest tasuda ning kuidas võimalikult lihtsalt raha ühelt kontolt teisele liigutada. Oluline on seejuures, et maksete tegemine peab olema küll mugav (kiire, lihtne), kuid samas peab olema ka turvaline. Mida enam süsteeme arendatakse, seda turvalisemaks muutub ka raha liikumine.

Kui aastaid tagasi, ei kujutatud ette, et raha võiks liikuda elektrooniliselt ühelt kontolt teisele kiirelt ja turvaliselt, siis tänapäeval ei kujutaks elu ette ilma kaardi- või elektrooniliste makseteta. Tehnika areneb ning sellega tuleb kaasa minna, kui soovetakse oma ettevõtet konkurentsisis hoida. Samuti muutuvad inimesed järjest mugavamaks ja soovivad tasuda teenuste ja kaupade eest võimalikult kiiresti ja väheste liigutustega ning seetõttu on oluline, et areng jätkuks ka edaspidi. Vaid sularahas arveldamine on juba praeguseks jäänud kohati unustusse ning mida aeg edasi, seda vähem kasutusele sularaha jääb.

SEPAle ülemineku esimene etapp on möödunud ning ettevõtted on teinud vajalikud muudatused, et enda maksed uue süsteemiga vastavusse viia. Nüüd oleks aeg mõelda rohkem sellele, millist kasu on veel võimalik ühtse euromaksete piirkonna maksetest saada ja kuidas investering, mis oli vajalik uueks süsteemiks, nüüd ettevõttele tagasi teeniks.

2. ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA MAKSETELE ÜLEMINEKU UURING

Bakalaureusetöö raames viidi läbi kvantitatiivne uuring, mis koosnes küsimustikust, kus oli 18 küsimust. Küsimustik esitatud lisas 1. Küsimuste hulgas on nii ette antud vastusevariantidega küsimusi, kui ka lahtiseid küsimusi. Uurimuse käigus soovis autor saada teada, millal hakkasid ettevõtted tegema vajalikke ettevalmistusi SEPA makseteks, mis olid suurimad muudatused, millist kasu nähakse uues süsteemis ning kuidas sujus üleminek ja kui, siis mis oleks võinud toimuda teisiti, et ühtse euromaksete piirkonna maksetele üleminek oleks olnud võimalikult sujuv.

Küsimustiku alguses on sissejuhatus ning siis juba üldisemad küsimused, sealhulgas ettevõtte suuruse kohta ja saadetavate müügiarvete hulga kohta. Seejärel täpsustavaid küsimusi ühtsete euromaksete piirkonna maksetele ülemineku osas. Samuti oli küsimusi ka e-arvete ja nende kasutamise täpsustamiseks.

Küsitlusele oli võimalik vastata 14. novembrist kuni 2. detsembrini 2014. Küsitlus koostati elektroonilises keskkonnas *Google docs* ning saadeti valimisse valitud ettevõtetele elektronposti teel. Küsitluse kohta saadeti ka meeldetuletus, et võimalikult paljudelt ettevõtetelt vastuseid analüüsiks koguda.

Küsimustiku vastuseid analüüsib töö autor kasutades *Microsoft Excel* programmi.

Küsitlus oli anonüümne ja vastuseid kasutatakse vaid antud uurimuse raames ja ilma ettevõtete nimesid välja toomata.

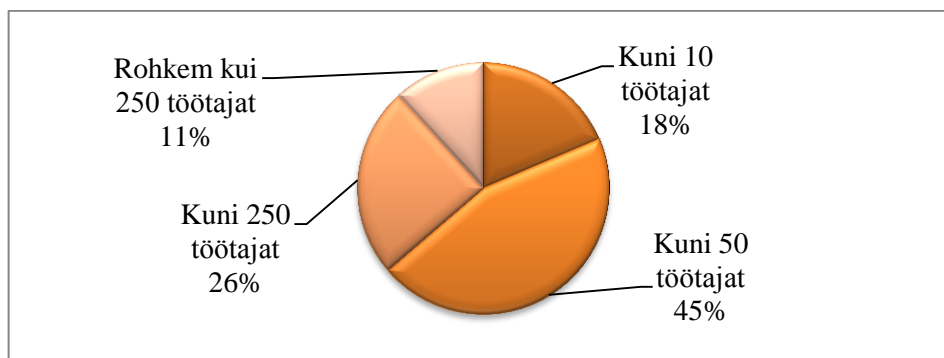
Valim, kellele küsimustik saadeti, koosnes 540 Eestis tegutsevast ettevõttest, kelle hulgas oli nii väikeseid, kui ka suuri ettevõtteid ja suunatud oli ennekõike raamatupidajatele, kuna nende tööd mõjutas SEPA maksetele üleminek enim. Valimi moodustasid põhiliselt ettevõtted, kes peaksid kokku puutuma ka muudatustega nagu näiteks e-arvete püsimaksed. Valimi koostati just selline seetõttu, et saada tagasisidet SEPA maksetele ülemineku kohta ennekõike nendelt ettevõtetelt, kes puutuvad kokku alates 1. veebruarist 2014 kõigi muudatustega, mis uus maksesüsteem kaasa tõi.

Uurimuses osalenud ettevõtete seas oli mitmeid ettevõtteid, kes pakuvad oma klientidele erinevaid teenuseid pidevalt ja seetõttu puutuvad kokku e-arvete püsimate maksetega. Küsitletud ettevõtete seas oli haldus- ja hooldusteenuse pakkujaid, erinevaid side- ja kommunaalteenuse pakkujaid, kindlustusega, logistikaga, ehitusega tegelevaid ettevõtteid ja veel paljudest teistest valdkondadest. Samuti oli valim koostatud nii, et oleks ettevõtteid, kes teostavad rahvusvahelisi makseid, et saada tagasisidet nii neilt, kes teostavad vaid kodumaiseid, kui ka neilt, kes igapäevaselt puutuvad kokku ka piiriüleste maksetega. See annab võimaluse ka võrrelda, kas kodumaiste maksete tegijate arvamus uuest süsteemist erineb nendest ettevõtetest, kes arveldavad ka rahvusvaheliselt.

2.1 Tulemused

Küsitlusele vastas kokku 106 ettevõtet ehk 19,6% ettevõtetest, kellele küsitlus saadeti. Kuna vastuseid ei antud alati kõigile küsimustele, siis iga vastuse käsitlemisel on arvestatud vaid antud küsimusele vastajate vastustega.

Küsitlusele vastanute seas oli kõige rohkem ettevõtteid, kus on kuni 50 töötajat ja kõige vähem, oli ettevõtteid, kus on rohkem kui 250 töötajat. Peaaegu pooled vastanud ettevõtetest on kuni 50 töötajaga. Täpsem jagunemine on toodud joonisel 1.

Joonis 1. Vastanud ettevõtete jagunemine töötajate arvu järgi

Allikas: Autori uuring (Lisa 2)

Alati ei pruugi tähendada, et ettevõttes, kus on palju töötajaid, saadetakse ka palju arveid. Selleks, et saada paremat ülevaadet ettevõtte arveldamise kohta ja paremini vastuseid

analüüsida, on oluline teada ka seda, kui palju müügiarveid iga kuu väljastatakse oma klientidele. Järgnevas tabelis on toodud ettevõtte suuruse järgi saadetavate arvete hulk.

Tabel 1. Müügiarvete saatmine kuus (vastuste arv)

Töötajate arv	Kuni 50 arvet kuus	Kuni 200 arvet kuus	Kuni 500 arvet kuus	Kuni 1000 arvet kuus	Rohkem kui 1000 arvet kuus	Kokku vastuseid
Kuni 10 töötajat	10	6	2	1	-	19
Kuni 50 töötajat	11	11	11	6	9	48
Kuni 250 töötajat	3	5	8	4	7	27
Rohkem kui 250 töötajat	1	2	1	1	7	12
Kokku vastuseid	25	24	22	12	23	106

Allikas: Autori uuring (Lisa 2)

Uuringu tulemused näitavad, et lähtuvalt Tabelist 1 ja keskmiste arvutustest (Lisa 2), mida suurem on ettevõtte, seda rohkem arveid ka igakuiselt väljastatakse ja vastupidi. Keskmiselt saadab 10 töötajaga ettevõtte kuus 195, 50 töötajaga 485, 250 töötajaga 598 ning rohkem, kui 250 töötajaga ettevõtte 746 arvet. Lineaarne korrelatsioonikordaja $r = 0,34$, näitab, et ettevõtte suuruse ja saadetavate arvete hulga vahel on võrdlemisi nõrk seos ning ei saa väita, et alati suur ettevõtte saadab rohkem arveid ja väikesed vähe, kuid seos kahe näitaja vahel on. (Lisa 2)

Kuna SEPA maksed on seotud piiriüleste maksetega, siis on uurimuse jaoks oluline teada, kas vastanud ettevõtete seas on ka selliseid ettevõtteid, kes arveldavad rahvusvaheliselt. Vastajatest (105 ettevõtetest) 81 ehk 77% teostab ka rahvusvahelisi SEPA makseid ja 24 ettevõtet ehk 23% teostab vaid siseriiklikke. Nagu selgub, siis väga suur osa vastajatest arveldab ka rahvusvaheliselt. See annab parema ülevaate ettevõtete arvamusel uuest süsteemist, sest ennekõike peaksid SEPA maksetest kasu saama need, kes teostavad ka piiriüleseid makseid. (Lisa 2)

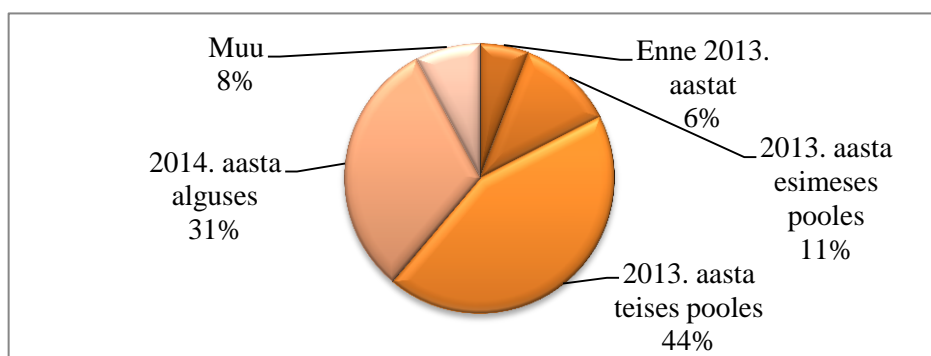
SEPA maksed ei saanud toimuda lihtsalt üleöö, vaid vajasisid enne põhjalikke ettevalmistusi, et maksed toimiksid peale 1. veebruari 2014 ilma probleemideta. Küsitlusest selgus, et peaaegu pooled vastanutest ehk 44% alustasid ettevalmistustega 2013. aasta teises pooles. Valdav enamus, kes alustasid 2014. aasta alguses ettevalmistustega, olid kuni 50 töötajaga ettevõtted. Vastustest selgus, et 32st ettevõtetest 22, kes alustasid ettevalmistustega

2014. aasta alguses olid kuni 50 töötajaga. 2013. aasta esimeses pooles ettevalmistustega alustanute hulgas 12st ettevõttest 9 olid 250 või enama töötajaga. (Lisa 3)

Oli ka neid, kelle jaoks ükski pakutud variant ei olnud sobiv. Nende 8% vastanutest viis ettevõtet ei vajanud mingeid ettevalmistusi. Kolm tõid välja, et vajamineva tegi ära raamatupidamistarkvara pakkuv ettevõtte. (Lisa 3)

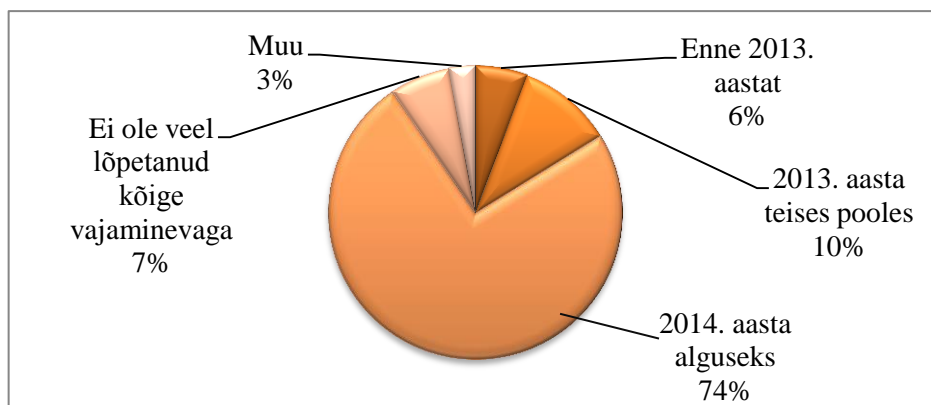
Jooniselt 2 on näha, et enne 2014. aastat oli 61% ettevõtetest alustanud vajalike ettevalmistustega.

Joonis 2. Ettevalmistuste alustamise aeg

Allikas: Autori uuring (Lisa 3)

Kui ettevalmistustega alustati võrdlemisi varakult, siis lõpule viidi vajaminevad tegevused 2014. aasta alguseks ehk täpselt enne üleminekut uuele maksesüsteemile. 74% ettevõtetest oli valmis 2014. aasta alguseks. Joonisel 3 on toodud täpsem jagunemine.

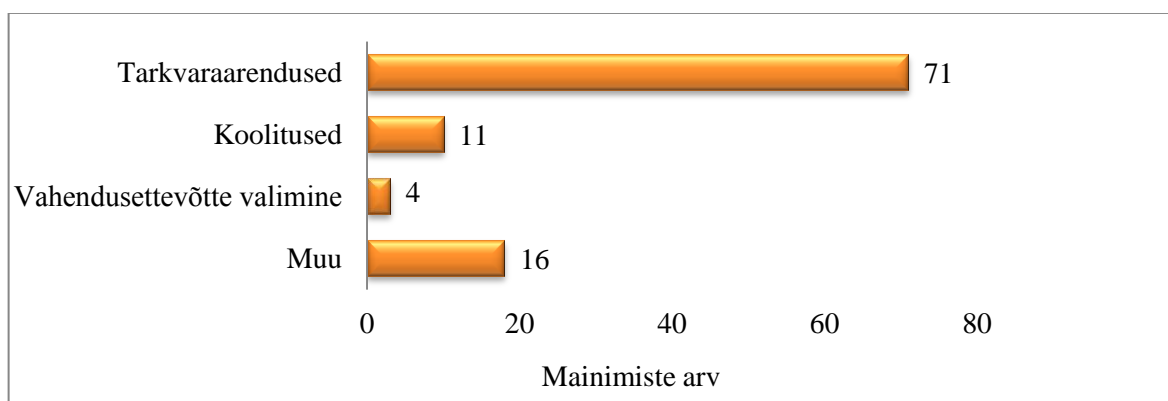
Joonis 3. Ettevalmistustega lõpule jõutud

Allikas: Autori uuring (Lisa 3)

SEPA maksetega kaasnesid kulutused, mida enamus ettevõtetal tuli teha, et peale 1. veebruari toimiks maksed ja arvete saatmised. Vastajatel paluti hinnata kulutuste suurust, mis tehti seoses SEPA maksetega. 40% vastanud ettevõtetele ei toonud SEPA maksetele üleminek kaasa mingeid kulutusi ning 31% kaasnesid väikesed kulutused. Vaid kokku 10% ettevõtetele kaasnesid uue süsteemiga suured või väga suured kulutused. (Lisa 4)

Samuti hinnati, et uuenduste tegemine ei olnud keeruline. Kokku 72% vastanutest hindas, et SEPA maksetele üleminekuks vajaminevate uuenduste teostamine ei olnud või ei olnud üldse keeruline. Vaid kokku 21% vastajatest leidis, et vajaminevate uuenduste teostamine oli keeruline või väga keeruline. (Lisa 4)

Suurimaks muudatusteks, mida ettevõtted pidid tegema ja mille peale kulutati raha olid tarkvaraarendused. 71 ettevõtet vastas, et just tarkvara olid see, mis vajab täiendamist ja uuendamist. Jooniselt 4 on näha täpsemalt, kuidas jagunesid muudatused, mida ettevõtted vajasisid.

Joonis 4. Suurimad muudatused ettevõtetal

Allikas: Autori uuring (Lisa 5)

Vastusele muu toodi selgituseks 12 korral, et ei olnud vaja mingeid muudatusi ning 4 korda mainiti, et kontonumbreid tuli palgaprogrammis muuta ja pidi käsitsi sisestama programmi. (Lisa 5)

Üks küsimus, millele uurimusega sooviti vastust saada, oli seoses vahendusettevõtte kasutamisega e-arvete tegemiseks. Uuringust selgus, et 64% ettevõtetest teeb e-arveid ise ja vaid 7% on valinud vahendusettevõtte, kes seda nende eest teeb. 29% vastanutest aga ei kasuta e-arveid üldse. (Lisa 6)

Need, kes on valinud vahendusettevõtte teenuse kasutamise, tõid välja mõned selgitused, miks just nii otsustati. Põhiliseks oli probleem, et olemasoleva süsteemi muutmise oleks läinud liiga kulukaks ning ei oldud huvitatud toetava protsessi arendamisest ettevõttes. Samuti oli neid, kes olid juba varem teinud koostööd vahendusettevõttega ja neid usaldati ning koostöö toimis ja ise e-arvete koostamine tooks majanduslikku kasu vähe. Põhjuseks toodi ka tööjõukulude kokkuvõid. (Lisa 6)

Ettevõtted, kes olid valinud ise e-arvete koostamise, tõid välja põhjusteks ennekõike suured kulud, mida tuleks maksta vahendusettevõttele ning mis pikemas perspektiivis ei oleks olnud majanduslikult mõistlik ning, et on võimalik ise koostada e-arved. Kokkuvõtvalt leidsid enamus ettevõtted, kes koostavad ise e-arveid, et ise koostades ja saates on protsess kiirem, lihtsam, ülevaatlikum (omad kontrolli raha liikumise üle) ja odavam. Mõnede ettevõtete raamatupidamistarkvarad suudavad automaatselt ise koostada e-arved ja seega ei nähta vajadust vahendusettevõtte kasutamiseks. (Lisa 6)

Enne SEPAle üleminekut oli üle pooltel (52%) ettevõtetel olnud kokkupuuteid e-arvetega saatmise või tasumise näol (Lisa 7) ning SEPA kasutuselevõtuga oleks võinud eeldada, et e-arvete kasutamine kogub märgatavalt populaarsust veelgi. Uuringust selgus, et oluliselt ei ole muudetud oma arvete saatmise viisi. Vaid 26% vastanutest kasutab e-arveid rohkem. Tabelis 2 on toodud andmed arvete saatmisviiside muutmise kohta.

Tabel 2. Arvete saatmiseviiside muutus (vastuste arv)

Vastused	Välja trükitult postiga	PDF või mõnes muus formaadis failiga e-posti teel	E-arvena
Jah, saadame rohkem	0	25	20
Jah, saadame vähem	24	3	1
Ei ole muutnud	56	67	42
Ei oska öelda	5	4	14
Kokku vastuseid	85	100	77

Allikas: Autori uuring (Lisa 8)

Tabelist võib näha, et paberarvete saatmist on tõesti vähendatud ning üle on mindud kas e-arvetele või e-posti teel arvete saatmisele.

Uuringust selgus ka, et e-arveid on rohkem kasutusele võtnud ettevõtted, kes arveldavad ka rahvusvaheliselt. (Lisa 8) Kahjuks on vastajate arv liiga väike ja üldistusi selle kohta teha ei saa.

E-arvete kasutamise on võimalik ettevõtetel saada kasu aja, raha ja ruumi kokkuhoiu näol ning säästa keskkonda. Küsimustikus paluti hinnata, kui oluliseks peetakse tähtsamaid neist. Kõigi, nii arhiveerimise ruumi, kui ka aja, tööjõukulu, raha kokkuhoiu, vähema eksimisvõimaluste, kui ka keskkonna säästmise puhul olid vastused võrdlemisi sarnased. Ligikaudu 50% pidas kõiki viit tegurit oluliseks ning 20-30% ei pidanud oluliseks. Kõige tähtsamaks viiest osutus keskkonna säästmine. Vaid 11% vastanutest hindas keskkonna säästmist mitte oluliseks. (Lisa 9)

Iga uus süsteem vajab eelnevat katsetamist, et kõrvaldada võimalikud puudused. Antud uuringust selgus, et 37% ettevõtetest teostas enne 1. veebruari 2014 makseid, et olla kindel, et ülekanded toimivad tõrgeteta ning 63% ei teinud. Vaadeldes tulemusi ettevõtete suuruse järgi, siis selgus uurimusest, et on seos ettevõtte suuruse ja selle vahel, kas enne üleminekut 1. veebruaril 2014 ka testiti maksete tegemist. Lineaarne korrelatsioonikordaja ettevõtte suuruse ja maksete testimisel tuli 0,37, mis tähendab, et kahe tunnuse vahel on pigem nõrk seos. Kindlasti suudeti testimisega nii mõnedki tuleviku probleemid ära hoida ning nähti ära kohad, mida tuleb veel arendada. See aga ei tähenda, et kõik probleemid oleks 1. veebruarist lahenduse leidnud. Selgus, et peale 1. veebruari 2014 on 28% vastanutest esinenud maksete sooritamisel tõrkeid, mis on olnud seotud SEPA maksetele üleminekul. (Lisa 10)

SEPA maksed tõid kaasa võimaluse teostada üleeuroopalisi makseid lihtsalt, mugavalt ja turvaliselt. Küsimusele, kuidas on SEPA maksed toonud kasu teie ettevõttele, vastas kokku 53 ettevõtet ja neist 31 vastajat leidis, et uus süsteem ei ole mingit kasu ettevõttele toonud. 10 vastajat leidis, et pigem on kaasnud kahju, sest maksed on muutunud aeglasemaks. Positiivse poole pealt toodi välja, et Euroopa Liidu riikide vahelised maksed on odavamad, kuna pankade teenustasud on ühtlustatud, arveldusi on lihtsam sooritada ning aega kokkuhoidvamad. Toodi välja ka, et kuigi Eesti-sisesed maksed liiguvad aeglasemalt, siis välismaised maksed on kiiremad ja kuna saab kasutada e-arveid, siis on lihtsam arveldada välismaiste klientidega. (Lisa 11)

Ettevõtted, kes ei arvelda rahvusvaheliselt, ei tunneta uue süsteemiga mingit kaasnevat kasu. Positiivseid argumente tõid välja vaid need, kes arveldavad ka rahvusvaheliselt. (Lisa 11)

Kõige viimaseks oli võimalus kõigil vastanutel anda omapoolseid soovitusi selleks, et üleminek SEPA maksetele oleks olnud võimalikult sujuv. Alljärgnevalt on toodud kokkuvõtte vastustest.

Peaaegu pooled vastajatest arvasid, et üleminek oli piisavalt sujuv ja toimus ilma suuremate probleemideta. Negatiivse poole pealt toodi välja, et üleminek oleks võinud kesta kauem ja informatsiooni ülemineku ja uue süsteemi kohta oleks võinud varem olla. Samuti leiti, et pankade töö oleks võinud olla sujuvam ning pangad oleksid võinud olla eelnevalt kindel, et neil endil maksed toimivad tõrgeteta. Pangad oleksid võinud olla enda arendustega varem valmis, et oleks olnud rohkem aega testimiseks. Üldiselt nähti ennekõike päris palju probleeme seoses pankadega ja nende tööga. (Lisa 12)

Enim probleeme tekitas ettevõtetele senise otsekorraldusteenuse, mis toimis hästi, asendumine e-arve püsimakseteenusega. (Lisa 12)

Küsitlusest selgus ka, et mõnede ettevõtete jaoks tegid tarkvarafirmad enamus tööd ära ja ise ei pidanud mingeid muudatusi tegema. Mõnel juhul ka täiesti tasuta ning ei lisandunud mingeid kulusid. Samas oli ka neid, kellel just tarkvarast tingitud probleemid takistasid sujuvat üleminekut. (Lisa 12)

Kõige enim näevad ettevõtted probleemina seda, et pangad ei olnud enda arendustega õigel ajal valmis ja see takistas ka ettevõtete sujuvat üleminekut SEPA maksetele. Pankade pakutav teenus oleks pidanud olema rohkem standardiseeritud-ühtlustatud. Üldiselt hinnati üleminekut sujuvaks ning suuri probleeme see kaasa ei toonud.

2.2 Analüüs

Küsitluse toimumise ajaks on SEPA makseid saanud Eesti ettevõtted teha kümme kuud. Võiks eeldada, et selleks ajaks on kõik süsteemid tööle saanud ja maksed toimuvad ilma tõrgeteta ning ettevõtted on uue süsteemiga harjunud, kuid päris nii kõik ei ole.

Üle poolte ettevõtetest alustas ettevalmistustega uuele süsteemile varakult, vähemalt 2013. aastal. Samas, paljud ettevõtted arvatavasti ei olnud kursis kõigi kaasnevate muudatustega. 2013. aasta lõpus viis Swedbank AS läbi uuringu, millest selgus, et ettevõtted

olid SEPAGA võrdlemisi hästi kursis, kuid uue failiformaadist (XML), ei olnud väga teadlikud.

Kui kunagi arvati, et ettevõtted hakkavad ise vaikselt SEPA maksetele üle minema, siis peagi selgus, et vabatahtlikult see niipea ei juhtu. Artiklis „*Getting More Mileage From SEPA*“ autor usub, et üleminek oli ettevõtetele kohustuslik ja paljud tegid muudatused ära lihtsalt selleks, et tähtaeg saabus, süvenemata, mida uus süsteem pakub ja millist kasu on võimalik uuest süsteemist tegelikult saada. Mainiti ka antud töö uurimuses, et SEPA maksetele üleminek on Euroopa Liidu regulatsioon ning ettevõtetele kohustuslik muudatus.

Kuigi ettevalmistused algasid varakult, siis lõpule viidi kõik vajalikud tegevused alles 2014. aasta alguseks ning on ka neid, kelle ettevalmistused ei ole veel lõpuni viidud. Kuna XML failiformaadi kasutamise tähtega on kohe alguses pikendatud, siis ei ole osad ettevõtted veel e-arvete püsimumakseteenust kasutusele võtnud. 29% vastanutest ei väljasta e-arveid üldse. Kui praegu on siiski ettevõtete hulgas populaarne arvete edastamine e-postiga PDF või mõnes muus failiformaadis, siis juba praegu kasutatakse rohkem ja kindlasti tulevikus hakatakse järjest enam kasutama ka e-arveid, sest ettevõtted mõistavad, millist kasu on võimalik saada e-arvete saatmisest aja, raha kokkuhoiuna ning ka keskkonna säästmise näol. Küsitluse tulemustest lähtudes umbes 50% vastanutest juba praegu peab oluliseks saadavat kasu ning 64% vastajatest ka kasutab e-arveid.

Küsitlusest selgus, et vahendusettevõtte kasutamine e-arvete koostamiseks ei ole populaarne. Kõigest 7% ettevõtetest kasutab teenuse ostmist e-arvete koostamiseks. Põhjused on erinevad, miks vahendusettevõtte teenuseid kasutatakse. Selleks, et tööjõukuluga on võimalik nii kokku hoida või ettevõtte arendused oleks läinud liiga kalliks ning seetõttu eelistatakse vahendusettevõtet. Kindlasti on mõlemal juhul kaalutud erinevaid variante ning tehtud vajalikud arvutused, et endale sobiv lahendus leida. Kui hakatakse rohkem kasutama e-arveid, siis tuleks veelkord kaaluda erinevaid võimalusi ning võib-olla tulevikus on siiski mõistlik teha vajalikud arendused e-arvete koostamiseks.

Uuringu tulemuste põhjal heitsid ettevõtted pankadele ette seda, et pangad oleksid võinud oma ettevalmistustega varem valmis olla. Seetõttu ehk ei saanud ka ettevõtted oma üleminekut SEPA maksetele lõpuni viia varem ja pidid jätma enda vajaminevad tööd viimasele minutile. See kõik aga tekitas olukorra, kus ei olnud võimalik ettevõtetel süsteeme kontrollida ja teha testi, et tagada kõigile klientidele probleemideta maksete tegemine ja laekumine ka peale 1. veebruari 2014.

Üle poolte ettevõtetest leidsid, et siiani ei ole uuest maksete süsteemist neile mingit kasu olnud. 31 vastajat 53st leidis, et kasu ei ole olnud SEPA maksetel üleminekust. Eriti negatiivne oli hoiak nende ettevõtete puhul, kellel puuduvad arveldamised rahvusvaheliselt, mis on ka mõistetav. (Lisa 11) Eesti-sisesed maksed muutusid ju aeglasemaks ning kui ei tehta piiriüleseid makseid, siis ei tunnetata ka mingeid erilisi muudatusi. Oleks võinud eeldada, et need ettevõtted, kes arveldavad ka rahvusvaheliselt, näevad uues süsteemis rohkem positiivset, kuid ka nende hinnangud olid enamjaolt küllaltki negatiivsed. Toodi küll välja, et piiriüleste maksete teostamine on kiirem, mõneti ka lihtsam ning odavam, kuid need olid siiski vaid mõned ettevõtted, kes sellisel arvamusel olid. Kuna vastajatest 77% teostab ka rahvusvahelisi makseid ning SEPA eesmärk ongi see, et piiriüleseid makseid võiksid toimuda samadel tingimustel, kui siseriiklikud, siis võiks arvata, et kasu on just neile märkimisväärses.

Küsitlusest selgus, et tarkvaraarendused olid suurimad muudatused, mida ettevõtted pidid tegema. 95st ettevõttest mainis tarkvaraarendusi 71 ettevõtet ning nende hulgas oli nii suuri, kui ka väikeseid. Vajadus teostada muudatusi tarkvaras ei toonud kõigile ettevõtetele kaasa kulutusi. Kuigi üldiselt oli see küll muudatus, mis vajas rahalisi väljaminekuid, siis vähemalt 13 ettevõtet küll pidi oma tarkvara täiendama, kuid sai selle tehtud tasuta. Kuigi küsimus kulutuste kohta oli hinnanguline, siis üllatav, et ettevõtetel, kellel kaasnesid kulutused uue süsteemiga, arvamused olid nii erinevad. Uuringu tulemustest selgus, et neil, kellel kaasnesid väga suured kulutused, kuuest ettevõttest viis olid rohkem kui 250 töötajaga. Konkreetset seost ettevõtte suuruse ja kaasnenud kulutuste vahel ei ole võimalik välja tuua.

See, miks ettevõtete hinnangud kulutuste kohta, mis kaasnesid üleminekul SEPAle, on erinevad, võivad olla tingitud sellest, et väiksemad ettevõtted ei kasuta igapäevaselt nii palju tarkvaraarenduse teenust ega vaja pidevat koostööd tarkvarafirmaga ning peab teenuse sisse ostma, tehes seda vastavalt vajadusele ja tükitööle. Suuremates ettevõtetes on tavaliselt olemas infotehnoloogia töötajad ning olemas koostöölepingud tarkvarafirmadega, et arveldused toimiks ilma vigadeta. Suured ettevõtted, kellel on palju kliente, ei saa lubada, et nende infotehnoloogia neid ja kliente alt veaks ning seetõttu panustatakse nii aega, kui ka raha oluliselt rohkem. Tarkvara muudatusi vajasid enamus ettevõtted, kuid suuri probleeme sellega ei kaasnenud. Lisas 12 toodud tabelis on näha, et vaid kolmel vastajal tekkis probleeme tarkvaraga ning seetõttu ei olnud üleminek nii sujuv, kui oleks võinud olla.

Vaatamata sellele, et mõningaid probleeme ettevõtetel tuli ette seoses SEPAle üleminekuga võib siiski väita, et enamjaolt toimus üleminek SEPA maksetele võrdlemisi sujuvalt ning praeguseks saavad toimuda ühtse euromaksete piirkonna maksed praktiliselt ilma tõrgeteta.

2.3 Järeldused

Ühtsete euromaksete piirkonna maksetele üleminek toimus 1. veebruaril 2014. aastal ja selleks ettevalmistus ning teavitustöö on olnud laialdane ning võiks arvata, et piisav. Samuti peaks selline üleeuroopaline maksete süsteem lihtsustama, muutma mugavamaks ja turvalisemaks maksete teostamist ning juriidilised isikud peaksid uuest süsteemist kasu saama. Vaadates aga antud uurimuse tulemusi, siis võib öelda, et hetkel ei ole ettevõtted veel mõistnud, milliseid võimalusi uus süsteem loob.

Uurimuse eesmärk oli teada saada, kuidas toimus üleminek ühtse euromaksete piirkonna maksetele, siis ettevõtete arvamuse järgi toimus üleminek küll enamjaolt sujuvalt, aga probleeme esines ning mõningaid neist oleks olnud võimalik ära hoida.

Ettevõtted olid teadlikud varakult, et uus süsteem toob kaasa muudatusi ja nendega on vaja varakult hakata tegelema, kuid lõpuks ülemineku periood ei läinud kõigil nii, kui oleks võinud oodata. Enamjaolt ettevõtted olid valmis üleminekuks ja teinud vajalikud muudatused ja uuendused. Vastustest selgus, et isegi kui ettevõtted olid omaltpoolt vajalikud uuendused teinud, siis mõnel juhul takistas üleminekut pankade tegematus. Pangad oleksid pidanud olema valmis enda arendustega enne seda, kui ettevõtted hakkasid reaalselt uuele süsteemile üle minema. Mõned probleemid ilmnasid alles siis, kui tehti esimesed maksed.

Üllatav on see, et paljud ettevõtted ei ole siiani mõistnud, kui SEPA maksed on toimunud peaaegu aasta, millist kasu on võimalik uuest süsteemist saada. Kiirelt oli vaja tähtajaks selgusele jõuda, mida on vaja muuta, et võiks hakata SEPA makseid teostama, kuid kindlasti pole jõutud veel süveneda, kuidas vajalikud investeeringud nüüd enda kasuks pöörata. Lähtudes uuringust selgus, et suur osa ettevõtetest vajab uuendusi ning 60% ettevõtetest kaasnesid kulutused üleminekuks. (Lisa 4) Nüüd oleks aeg ettevõtetel veelkord uurida, mis täpsemalt on muutunud, millised on võimalused ning mida tulevik toob, sest üleminek SEPAle ei ole kaugeltki veel lõppenud.

Kindlasti ei jää SEPA maksetele üleminek viimaseks suuremaks muudatuseks, millega Eesti ettevõtted peavad tegelema, selleks aga, et järgmine selline üleminek võiks toimuda võimalikult probleemideta, siis järgnevalt mõned tähelepanekud, mida oleks võinud üleminekul teisiti teha.

Esiteks enne uue süsteemi arendustega tegelemist ettevõtetes, peaksid olema vajalike arendustega valmis need, kelle tegevusest on ettevõtted otseselt mõjutatud. Pangad oleksid pidanud olema enne valmis oma arendustega, et siis saaks anda õiget ning ühesugust informatsiooni ka ettevõtetele ja ei oleks vaja uuesti muuta.

Teiseks oleks võinud olla üleminekul testimise periood, mille käigus selgitatakse välja võimalikud probleemid kohad, et need parandada. Testimise käigus oleks olnud võimalik probleeme avastada ning neid võimalusel lahendada.

Kolmandaks tuli uurimusest välja, kui oluline on tarkvaraettevõtte, kelle teenust kasutatakse. Kuna SEPA maksetele üleminekuks pidid ettevõtted tarkvara arendama, siis on oluline, et koostöö sujub. Pigem omada head ning usaldusväärset koostööpartnerit ning panustada pidevalt tarkvarasse, sest hiljem võib see ära tasuda. Nagu uurimusest selgus, siis osadel ettevõtetel tegi tarkvarafirma kõik vajalikud muudatused ära ning mõnel juhul ka tasuta.

Loetletud tähelepanekud oleksid üleminekut uuele olukorrale lihtsustanud ja muutnud veelgi sujuvamaks. Lõpptulemus sõltub siiski erinevate osapoolte vahelisest suhtlemisest ja omalt poolt parima andmisest.

Nagu selgus ka uuringust, siis mõned ettevõtted ei olnud küsitluse läbi viimise ajaks veel kõikide vajalike tegevustega lõpetanud, et üleminek oleks täielik. Eestis viimane tähtpäev SEPAle üleminekuks on määratud 1. veebruar 2016. Ettevõtted, kes ei ole siiani veel erinevatel põhjustel läinud täielikult üle SEPA maksetele, jõuavad seda veel teha. Üleminekul ilmnevate probleemide korral, võiks abi saada nendelt ettevõtetelt, kes on lõpule viinud SEPAle ülemineku projekti.

Ühtse euromaksete piirkonna maksetele ülemineku esimene etapp on nüüdseks lõppenud ning eks igaüks õppis sellest midagi tuleviku tarbeks. Nüüd on aeg mõelda, kuidas toimivast süsteemist veel tulevikus kasu saada, et tehtud investeeringud end ära tasuksid.

KOKKUVÕTE

Ühtse euromaksete piirkonna maksetele läksid Eesti ettevõtted üle 1. veebruaril 2014. Enne seda tehti pikalt eeltööd, et üleminek toimuks sujuvalt ja alates 1. veebruarist saaksid juriidilised ja füüsilised isikud teha piiriüleseid ja riigisiseseid makseid samamoodi, kui on siiani tehtud riigisiseseid. Maksete tegemine muutus lihtsamaks, mugavamaks ja turvalisemaks ning odavamaks.

Bakalaureusetöö eesmärk oli teada saada, kuidas toimus üleminek Eesti ettevõtetes ühtse euromaksete piirkonna maksetele, millised olid suurimad muudatused ja millal hakati ettevalmistustega tegelema ning kui, siis kuidas on üleminek ettevõtetele kasuks tulnud. Põhiliseks uurimisküsimuseks on autor enda jaoks püstitanud: „Kuidas toimus üleminek SEPA maksetele ja mis see Eesti ettevõtetele kaasa tõi?“.

Töö raames viidi läbi kvantitatiivne uuring, milles paluti Eestis tegutsevatel ettevõtetel vastata küsimustele, mis olid seotud ühtse euromaksete piirkonna maksetele üleminekuga. Tulemuste järgi võib öelda, et üleminek toimus võrdlemisi sujuvalt. Suuri probleeme ei esinenud ning praeguseks on enamus ettevõtteid suutnud oma süsteemid nii tööle saada, et maksed toimuvad tõrgeteta.

Üle poolte ettevõtetest alustas üleminekuga 2013. aastal ning jõuti vajalike muudatustega valmis tähtajaks.

Suurimaks muudatusteks, mida ettevõtted pidid tegema, olid tarkvaraarendused. 71 vastajat leidis, et just tarkvara vajab enim täiendamist ning see nõudis ka kõige rohkem väljaminekuid. Kuigi oli ka neid ettevõtteid, kellel tegi just tarkvaraarenduse teenust pakkuv ettevõtte ise kõik muudatused ära ning mõnel juhul ka tasuta. See näitab, kui oluline on omada head koostööpartnerit tarkvaraarendust pakkuva ettevõtte näol ning, et tasub sellesse investeerida.

Vaatamata sellele, et üleminek oli võrdlemisi sujuv, siis tekkis ka mõningaid probleeme. Ettevõtted nägid probleeme pankade töös ja selles, et pangad oleksid võinud oma arendustega varem valmis olla ning, et ei oleks edastatud väär informatsiooni.

Kuigi ühtse euromaksete piirkonna maksetele üleminek oleks pidanud ja peaks ka edaspidi tooma kasu nii juriidilistele, kui ka füüsilistele isikutele, siis antud uurimuse käigus tuli välja, et Eesti ettevõtted hetkel positiivset poolt muutuses eriti ei näe. 106 ettevõttest vaid mõni tõi välja positiivse poole pealt näiteks seda, et rahvusvahelised maksed on odavamad, kuna pankade teenustasud on väiksemad ning on lihtsam ja kiirem arveldada. Samas muutusid Eesti-siseste maksete liikumine aeglasemaks ning selles nähti pigem kahju.

Ometi oli vastajate hulgas ka enamus piiriüleste maksete teostajaid ning oleks võinud eeldada, et võimalikku kasu uuest süsteemist nähakse rohkem. Nüüd ehk olekski õige hetk ettevõtetal veelkord läbi mõelda kõik, mis uue süsteemiga kaasnes ning kuidas tehtud muudatused võiksid veel kasu tuua.

Ühtse euromaksete piirkonna maksed on toimunud nüüdseks peaaegu aasta ning ettevõtted, kes vajasid muudatusi üleminekuks, on need enamjaolt ka lõpule viinud. Vaatamata sellele, et üle 90% krediid- ja deebetkorraldustest on viidud vastavusse SEPA reeglistikuga, siis üleminek ei ole veel täielik. Kõiki arveldamisega kaasnevaid teenustasusid ei ole suudetud viia samale tasemele ning ka elektrooniliste maksete teostamine erinevates piirkondades ei ole veel ühtlustunud. Seega ei ole SEPA projekt veel kaugeltki lõppenud ja kõik need muudatused, mis tehti 1. veebruariks 2014 ei jää kindlasti viimasteks.

VIIDATUD ALLIKAD

About SEPA. European Central Bank.

<http://www.ecb.europa.eu/paym/sepa/about/html/index.en.html> (03.03.2014)

A brief history. e-InvoicingBasics.

<http://www.einvoicingbasics.co.uk/what-is-e-invoicing/a-brief-history/> (17.10.2014)

Badea, L., Socol, A. (2009). The Romanian Banking Card Market: An explanatory Study based on the future adoption of single euro payment area. Current Issues of Business & Law, June 2009.

<http://web.a.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=1d723e2a-fe4e-43ae-96d5-19665b97fffd%40sessionmgr4005&hid=4209> (19.10.2014)

Barnier, M., Evetett, S. (2014). Six month SEPA transition period introduced. – Trade Finance, Jan 2014.

<http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail?vid=6&sid=3ebe06e1-5aad-4a8d-bdad-ebc576cc003a%40sessionmgr4005&hid=4104&bdata=JnNpdGU9ZWWhvc3QtbGl2ZS-ZzY29wZT1zaXRl#db=bth&AN=94476916> (10.05.2014)

BIC or SWIFT. iban.com.

<http://iban.com/bic-or-swift/> (01.11.2014)

Brace, R. (2014). Getting More Mileage From SEPA, September 2014.

<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=a523078f-3092-4943-bc0f-bc6dcaea6210%40sessionmgr111&hid=107> (03.12.2014)

E-arve. Pangaliit.

<http://pangaliit.ee/et/arveldused/e-arve> (22.02.2014)

Eesti SEPA-le ülemineku tegevusplaan. (27.09.2013). Pangaliit.

http://www.pangaliit.ee/images/files/Eesti_SEPA_MP_5.0.pdf (22.02.2014)

Eurozone becomes Single Euro Payments Area (SEPA).

<http://www.metrogroup.de/internet/site/handelsportal/get/422486/14-02-11-SEPA-en.pdf> (17.10.2014)

Green Initiatives. e-InvoicingBasics

<http://www.einvoicingbasics.co.uk/why-einvoicing/green-initiatives/> (15.10.2014)

- High, I. (2013). The future of European Payments. – Credit Management, December 2013.
<http://web.b.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=2&sid=d21aa293-4c00-44f4-9afb-1fff867d3e9b%40sessionmgr113&hid=128> (10.10.2014)
- IBAN Structure. Iban.com.
<http://iban.com/iban-structure/> (03.03.2014)
- Improve process automation. e-InvoicingBasics.
<http://www.einvoicingbasics.co.uk/why-einvoicing/improve-automation-with-einvoicing/> (23.10.2014)
- ISO 20022 Message Standards. European Payment Council.
<http://www.europeanpaymentscouncil.eu/index.cfm/sepa-credit-transfer/iso-20022-message-standards/> (05.03.2014)
- Jennekens, P. SEPA: how it all started.
<http://blog.equens.com/eu/2012/09/sepa-how-it-all-started/> (23.02.2014)
- Mobiilimaksed ja infopäringud. AS SEB Pank.
<http://www.seb.ee/igapaevapangandus/teeninduskanalid/mobiilimaksed-ja-infoparingud> (23.12.2014)
- Nigul, R. Arveldused kui elektripistikud Euroopa Liidus. Swedbank AS.
<https://www.swedbank.ee/business/infoportal/portal/simple?id=20140113145602045> (23.09.2014).
- Overcome Paper Invoice Challenges. e-InvoicingBasics.
<http://www.einvoicingbasics.co.uk/why-einvoicing/the-challenges-of-paper-invoices/> (17.10.2014).
- Rose, Charlotte. (2013). Single Euro Payment Area – are you ready? – Credit Management, May 2013, Vol. 17 Issue 1.
<http://web.a.ebscohost.com/ehost/results?sid=3ebe06e1-5aad-4a8d-bdad-ebc576cc003a%40sessionmgr4005&vid=4&hid=4104&bquery=Single+euro+payment+area&bdata=JmRiPWE5aCZkYj1idGgmY2xpMD1EVDEmY2x2MD0yMDEzMDEtMjAxNDYyJnR5cGU9MCZzaXRIPWVob3N0LWxpdmUmc2NvcGU9c2l0ZQ%3d%3d> (10.05.2014)
- SEPA-le üleminek muutis pankadevahelist maksete liikumist. LHV Pank.
<https://fp.lhv.ee/news/4777088?locale=et> (01.11.2014)
- SEPA maksekaartide valdkonnas: jätkuvad jõupingutused ühtse euromaksete piirkonna arendamiseks. Euroopa Keskpank.
<http://www.ecb.europa.eu/press/pr/date/2014/html/pr140429.et.html> (20.10.2014)
- SEPAst põhjalikumalt. Mis on SEPA?. Eesti Pank.
<http://www.eestipank.ee/maksed-arveldused/sepast-pohjalikumalt> (03.03.2014)

SEPA üleminekuaega massmaksete tegemisel pikendatakse 2016. aasta veebruarini. Eesti Pank.

<http://www.eestipank.ee/press/sepa-uleminekuaega-massmaksete-tegemisel-pikendatakse-2016-aasta-vebruarini-03122014> (03.12.2014)

Teel ELi liikmeks saamiseni. Euroopa Liit.

http://europa.eu/about-eu/countries/on-the-road-to-eu-membership/index_et.htm (9.04.2014)

The Meaning of IBAN. Iban.com.

<http://iban.com/category/documentation/> (03.03.2014)

What is SEPA. Irish Payment Service Organisation Limited.

<http://www.ipso.ie/section/SEPA> (07.03.2014)

Who will benefit, and how? European Commission.

http://ec.europa.eu/internal_market/payments/sepa/benefits/index_en.htm#maincontentSec1 (07.03.2014)

SUMMARY

MIGRATION TO SEPA – SINGLE EURO PAYMENTS AREA IN ESTONIAN COMPANIES

Merilin Moora

February 1, 2014 was the deadline for 34 countries to migrate to Single Euro Payments Area. This means that since then euro payments throughout these 34 countries are as easily, securely and efficiently done, as they were until today within their own countries. There is no longer any distinction between national and cross-border euro payments – they are all like domestic.

The aim of this research was to find out how Estonian companies migrated to SEPA, what kind of changes had to be done, when did the companies start to make preparations for the migration and how companies can benefit from the new system.

To achieve the goal of this paper, a quantitative study was made. The questionnaire was sent to 540 companies that operate in Estonia.

The answers show, that overall the migration went without major problems and quite smoothly. For the present almost everybody is in the point where SEPA payments can be done without problems.

Most of the companies started the migration in 2013 and were ready for the deadline that was February 1, 2014.

The biggest changes that had to be done were software developments. 71 companies thought that software development was the change that took the most time and effort.

Beside the fact that the migration to SEPA went quite smoothly, there were some things, that the companies thought could have been done differently. The biggest problem for

companies was that the banks were not ready with their developments on time. In addition, there was some inaccurate information given from banks and that was confusing.

Although there should be so many ways how companies can benefit from SEPA, today most of them can't see it yet. Research shows that only few respondents think that there are ways to benefit from the new system. It was pointed out that national payments are cheaper, faster and easier to make.

Now that the SEPA deadline has passed it is time for companies to realise how they can really benefit from the new system.

The deadline for migration to SEPA has passed, but this is not the end of the SEPA. There are still things needed to be done to make the transition complete.

LISAD

Lisa 1. Küsimustik

Tere!

Olen TTÜ majandusarvestuse viimase kursuse tudeng ja kirjutan bakalaureusetööd teemal "ÜHTSE EUROMAKSETE PIIRKONNA (SEPA – *SINGLE EURO PAYMENTS AREA*) MAKSETELE ÜLEMINEK EESTI ETTEVÕTETES."

Töö eesmärk on teada saada, kuidas toimus üleminek Eesti ettevõtetes ühtse euromaksete piirkonna maksetele, millised olid suurimad muudatused ja millal hakati ettevalmistustega tegelema ning kui, siis kuidas on üleminek ettevõtetele kasuks tulnud.

Vastamine võtab aega kuni 10 minutit.

Küsimustik on anonüümne ja vastuseid kasutatakse vaid antud töö raames.

Link küsitlusele allpool.

Täna kõiki vastuste eest!

1. Kui palju töötajaid on Teie ettevõttes?

- Kuni 10 töötajat
- Kuni 50 töötajat
- Kuni 250 töötajat
- Rohkem kui 250 töötajat

2. Kui palju müügiarveid Teie ettevõtte igakuiselt väljastab?

- Kuni 50 arvet kuus
- Kuni 200 arvet kuus
- Kuni 500 arvet kuus
- Kuni 1000 arvet kuus
- Rohkem kui 1000 arvet kuus

Lisa 1. järg

3. Kas Teie ettevõtte teostab ka rahvusvahelisi SEPA makseid?

- Jah
- Ei

4. Millal algasid ettevalmistused SEPA maksetele üleminekuks?

- Enne 2013. aastat
- 2013. aasta esimeses pooles
- 2013. aasta teises pooles
- 2014. aasta alguses
- Muu: ...

5. Millal oli Teie ettevõtte valmis alustama SEPA maksetega?

- Enne 2013. aastat
- 2013. aasta esimeses pooles
- 2013. aasta teises pooles
- 2014. aasta alguseks
- Ei ole veel lõpetanud kõikide vajaminevate tegevustega
- Muu: ...

6. Kuidas hindate vajaminevate kulutuste suurust Teie ettevõttes SEPA maksetele üleminekul?

- Kaasnesid väga suured kulutused
- Kaasnesid suured kulutused
- Kaasnesid keskmised kulutused
- Kaasnesid väikesed kulutused
- Ei kaasnenud mingeid kulutusi

Lisa 1. järg

7. Kui keeruline oli uuenduste tegemine, mida oli vaja ettevõttel teostada, et minna üle SEPA maksetele?

- Ei olnud üldse keeruline
- Ei olnud keeruline
- Oli keeruline
- Oli väga keeruline
- Ei ole teinud uuendusi

8. Millised olid Teie ettevõtte jaoks suurimad muutused seoses SEPA maksetega, mida pidite läbi viima?

- Tarkvaraarendused
- Vahendusettevõtte valimine
- Koolitused
- Muu: ...

9. Kas koostate e-arved klientidele ise või teeb seda Teie eest vahendusettevõtte (näiteks e-arved.ee, Omniva)?

- Ise
- Vahendusettevõtte
- Ei kasuta e-arveid

10. Kui olete valinud vahendusettevõtte, palun selgitage, miks?

.....

11. Kui teostate e-arvete püsimakseid ise, palun selgitage, miks?

.....

12. Kas enne SEPA maksetele üleminekut oli Teie ettevõttel olnud kokkupuuteid e-arvetega (e-arvete tasumisi või saatmisi)?

- Jah
- Ei

Lisa 1. järg

13. Hinnake palun, kas seoses SEPA e-arvetega on Teie ettevõtte muutnud oma arvete saatmise viisi. (Palun valida allolevatest variantides üks kõige õigem iga saatmise viisi kohta).

	Jah rohkem	saadame	Jah vähem	saadame	Ei ole muutnud	Ei oska öelda
Välja trükitult postiga PDF või mõnes muus formaadis failiga e-posti teel E-arvena	☐		☐		☐	☐

14. Kui oluliseks peab Teie ettevõtte kasu, mida on võimalik saada e-arvete kasutamisest?

	Ei oska öelda	Ei ole oluline	Pigem ei ole oluline	Pigem oluline	Väga oluline
Arhiveerimise ruumi ja aja kokkuhoid	☐	☐	☐	☐	☐
Vähem eksimisvõimalusi	☐	☐	☐	☐	☐
Tööjõu ja ajakulu kokkuhoid	☐	☐	☐	☐	☐
Raha kokkuhoid	☐	☐	☐	☐	☐
Keskkonna säästmine	☐	☐	☐	☐	☐

15. Kas peale 1. veebruari 2014 on ette tulnud tõrkeid maksete sooritamisel, täpsemalt tõrkeid, mis on seotud SEPA maksetele üleminekuga?

- Jah
- Ei
- Ei oska öelda

Lisa 1. järg

16. Kas enne 1. veebruari 2014 Teie ettevõtte testis makseid, et olla kindel, et kõik toimib tõrgeteta?

- Jah
- Ei

17. Palun kirjeldage lühidalt, kuidas SEPA maksed on Teie ettevõttele kasu toonud.

.....

18. Palun kirjeldage lühidalt, mida Teie arvates oleks võinud teha teisiti SEPA maksetele ülemineku ajal, et üleminek oleks olnud võimalikult sujuv?

.....

Tänan!

Lisa 2. Vastused küsimustele 1-3

1. Kui palju töötajaid on Teie ettevõttes?

Töötajate arv	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Kuni 10 töötajat	19	18%
Kuni 50 töötajat	48	45%
Kuni 250 töötajat	27	26%
Rohkem kui 250 töötajat	12	11%
Kokku vastuseid	106	100%

2. Kui palju müügiarveid Teie ettevõtte igakuiselt väljastab?

Arvete arv	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Kuni 50 arvet kuus	25	23%
Kuni 200 arvet kuus	24	23%
Kuni 500 arvet kuus	22	21%
Kuni 1000 arvet kuus	12	11%
Rohkem kui 1000 arvet kuus	23	22%
Kokku vastuseid	106	100%

Töötajate arv	Kuni 50 arvet kuus	Kuni 200 arvet kuus	Kuni 500 arvet kuus	Kuni 1000 arvet kuus	Rohkem kui 1000 arvet kuus	Kokku vastuseid
Kuni 10 töötajat	10	6	2	1	-	19
Kuni 50 töötajat	11	11	11	6	9	48
Kuni 250 töötajat	3	5	8	4	7	27
Rohkem kui 250 töötajat	1	2	1	1	7	12
Kokku vastuseid	25	24	22	12	23	106

Kasutades *Microsoft Exceli* funktsiooni *Correl* (*Array 1* – ettevõtte suurus ja *Array 2* – saadetavad arved), et leida seos ettevõtte suuruse ja saadetavate arvete hulga kohta, tuleb lineaarne korrelatsioonikordaja 0,34.

Lisa 2. järg

Keskmiselt saadetavate arvete hulk:

Töötajate arv	Saadetavate arvete hulk
10	195
50	485
250	598
251	746

3. Kas Teie ettevõtte teostab ka rahvusvahelisi SEPA makseid?

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Jah	81	77%
Ei	24	23%
Kokku vastuseid	105	100%

Lisa 3. Vastused küsimustele 4 ja 5

4. Millal algasid ettevalmistused SEPA maksetele üleminekuks?

Aeg	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Enne 2013. aastat	6	6%
2013. aasta esimeses pooles	12	11%
2013. aasta teises pooles	45	44%
2014. aasta alguses	32	31%
Muu	8	8%
Kokku vastuseid	103	100%

Vastus muu jagunemine	Vastuste arv
Ei teinud ettevalmistusi	5
Raamatupidamistarkvara pakkuv ettevõtte tegi vajamineva	3
Kokku vastuseid	8

Aeg	Vastuste arv	Kuni 50 töötajat	Kuni 250 töötajat ja rohkem
2013. aasta esimeses pooles	12	3	9
2014. aasta alguses	32	22	10

5. Millal oli Teie ettevõtte valmis alustama SEPA maksetega?

Aeg	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Enne 2013. aastat	6	6%
2013. aasta esimeses pooles	0	0%
2013. aasta teises pooles	11	10%
2014. aasta alguseks	78	74%
Ei ole veel lõpetanud kõikide vajaminevate tegevustega	7	7%
Muu	3	3%
Kokku vastuseid	105	100%

Lisa 4. Vastused küsimustele 6 ja 7

6. Kuidas hindate vajaminevate kulutuste suurust Teie ettevõttes SEPA maksetele üleminekul?

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Kaasnesid väga suured kulutused	6	6%
Kaasnesid suured kulutused	4	4%
Kaasnesid keskmised kulutused	20	19%
Kaasnesid väikesed kulutused	33	31%
Ei kaasnenud mingeid kulutusi	42	40%
Kokku vastuseid	105	100%

Vastused	Kuni 10 töötajat (vastuste arv)	Kuni 50 töötajat (vastuste arv)	Kuni 250 töötajat (vastuste arv)	Rohkem kui 250 töötajat (vastuste arv)
Kaasnesid väga suured kulutused	0	1	0	5
Kaasnesid suured kulutused	1	1	1	1
Kaasnesid keskmised kulutused	3	6	7	3
Kaasnesid väikesed kulutused	4	16	6	2

Kokkuvõtte kulutustest ja sellest, millega kaasnesid (tabelis toodud vastuste arvud):

Näitajad	Tarkvaraarendused	Koolitused	Vahendusettevõtte	Muu	Ei olnud muudatusi
Ei kaasnenud kulutusi	13	4	1	4	10
Kaasnesid kulutused	57	4	1	1	1

7. Kui keeruline oli uuenduste tegemine, mida oli vaja ettevõttel teostada, et minna üle SEPA maksetele?

Hinnangud	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Ei olnud üldse keeruline	31	30%
Ei olnud keeruline	44	42%
Oli keeruline	19	18%
Oli väga keeruline	3	3%
Ei ole teinud uuendusi	7	7%
Kokku vastuseid	104	100%

Lisa 5. Vastused küsimusele 8

8. Millised olid Teie ettevõtte jaoks suurimad muutused seoses SEPA maksetega, mida pidite läbi viima?

Kokku vastas küsimusele 95 ettevõtet. Mõned vastajad mainisid mitut muudatust.

Muudatused	Mainimiste arv
Tarkvaraarendused	71
Vahendusettevõtte valimine	4
Koolitused	11
Muu	16

Vastuse muu jagunemine on toodud allolevas tabelis. Kõik sõnastused ei olnud päris samad, kuid võib öelda, et jagunesid kaheks.

Vastuse muu jagunemine	Mainimiste arv	Kuni 10 töötajat (vastuste arv)	Kuni 50 töötajat (vastuste arv)	Kuni 250 töötajat (vastuste arv)
Ei olnud vaja teha muudatusi	11	3	5	3
Kontonumbri muutmine	5	0	4	1

Vastuse tarkvaraarendused jagunemine ettevõtete suuruse järgi:

Vastuse tarkvaraarendused jagunemine	Mainimiste arv
Kuni 10 töötajat	10
Kuni 50 töötajat	29
Kuni 250 töötajat	20
Rohkem kui 250 töötajat	12
Kokku vastuseid	71

Lisa 6. Vastused küsimusele 9-11

9. Kas koostate e-arved klientidele ise või teeb seda Teie eest vahendusettevõtte (näiteks e-arved.ee, Omniva)?

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Ise	68	64%
Vahendusettevõtte	7	7%
Ei kasuta e-arveid	31	29%
Kokku vastuseid	106	100%

10. Kui olete valinud vahendusettevõtte, palun selgitage, miks?

Küsimusele vastas 6 ettevõtet. Tabelis on toodud allolevas vastused.

Vastused	Vastuste arv
Ei ole huvitatud toetava protsessi arendusest oma ettevõttes	1
Kasutati juba eelnevalt vahendusettevõtet	2
Olemasoleva süsteemi muutmise oleks läinud liiga kalliks	1
Tööjõukulude kokkuvõtte	1
Kliendid kasutavad vahendusettevõtet	1
Kokku vastuseid	6

11. Kui teostate e-arvete püsivõtteid ise, palun selgitage, miks?

Vastustest 22 olid arvestatavad. Allolevas tabelis on toodud ülevaade vastustest. Sõnastused on mõnedel vastustel küll erinevad, kuid sisu põhjal on need kokku võetud.

Vastused	Mainimiste arv
Saadetavate arvete maht ei ole suur	2
Odavam	5
Raamatupidamistarkvara koostab e-arved	3
Kiirem	3
Lihtsam	2
Ülevaatlikum	2
Puudub vastav teenusepakkuja	1
Võimalik ise hakkama saada	6
Kokku mainimisi	24

Lisa 7. Vastused küsimusele 12

12. Kas enne SEPA maksetele üleminekut oli Teie ettevõttel olnud kokkupuuteid e-arvetega (e-arvete tasumisi või saatmisi)?

Vastus	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Jah	52	52%
Ei	48	48%
Kokku vastuseid	100	100%

Lisa 8. Vastused küsimusele 13

13. Hinnake palun, kas seoses SEPA e-arvetega on Teie ettevõtte muutnud oma arvete saatmise viisi. (Palun valida allolevatest variantides üks kõige õigem iga saatmise viisi kohta).

Välja trükitult postiga.

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Jah saadame rohkem	0	0%
Jah saadame vähem	24	28%
Ei ole muutnud	56	66%
Ei oska öelda	5	6%
Kokku vastuseid	85	100%

PDF või mõnes muus formaadis e-posti teel.

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Jah saadame rohkem	26	26%
Jah saadame vähem	3	3%
Ei ole muutnud	67	67%
Ei oska öelda	4	4%
Kokku vastuseid	100	100%

E-arvena

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Jah saadame rohkem	20	26%
Jah saadame vähem	1	1%
Ei ole muutnud	42	55%
Ei oska öelda	14	18%
Kokku vastuseid	77	100%

Rahvusvaheliste SEPA maksete saatmine:

Vastused	Jah	Ei
Jah saadame rohkem e-arveid	15	5

Lisa 9. Vastused küsimusele 14

14. Kui oluliseks peab Teie ettevõtte kasu, mida on võimalik saada e-arvete kasutamisest?

Arhiveerimise ruumi ja aja kokkuvõid

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Ei oska öelda	19	20%
Ei ole oluline	14	14%
Pigem ei ole oluline	13	13%
Pigem oluline	35	36%
Väga oluline	16	17%
Kokku vastuseid	97	100%

Vähem eksimisvõimalusi

Vastused	Vastajate arv	Osatähtsus vastajate koguarvust
Ei oska öelda	26	27%
Ei ole oluline	9	9%
Pigem ei ole oluline	16	17%
Pigem oluline	37	39%
Väga oluline	8	8%
Kokku vastuseid	96	100%

Tööjõu ja ajakulu kokkuvõid

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Ei oska öelda	17	18%
Ei ole oluline	10	10%
Pigem ei ole oluline	19	20%
Pigem oluline	38	40%
Väga oluline	11	12%
Kokku vastuseid	95	100%

Lisa 9. järg

Raha kokkuvõid

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Ei oska öelda	14	15%
Ei ole oluline	9	9%
Pigem ei ole oluline	19	20%
Pigem oluline	32	34%
Väga oluline	21	22%
Kokku vastuseid	95	100%

Keskkonna säästmise

Vastused	Vastuste arv	Osatähtsus vastuste koguarvust
Ei oska öelda	16	17%
Ei ole oluline	4	4%
Pigem ei ole oluline	7	7%
Pigem oluline	41	43%
Väga oluline	28	29%
Kokku vastuseid	96	100%

Lisa 10. Vastused küsimusele 15 ja 16

15. Kas peale 1. veebruari 2014 on ette tulnud tõrkeid maksete sooritamisel, täpsemalt tõrkeid, mis on seotud SEPA maksetele üleminekuga?

Vastused	Vastuste arv	Vastuste osatähtsus koguarvust
Jah	30	28%
Ei	69	66%
Ei oska öelda	6	6%
Kokku vastuseid	105	100%

16. Kas enne 1. veebruari 2014 Teie ettevõtte testis makseid, et olla kindel, et kõik toimib tõrgeteta?

Vastused	Vastuste arv	Vastuste osatähtsus koguarvust
Jah	38	37%
Ei	66	63%
Kokku vastuseid	104	100%

Ettevõtte suuruse järgi jagunemine ja maksete testimine allolevas tabelis.

Töötajate arv	Jah, testiti makseid (vastuste arv)	Ei testitud (vastuste arv)	Kokku vastuseid
Kuni 10 töötajat	3	16	19
Kuni 50 töötajat	14	34	48
Kuni 250 töötajat	11	14	25
Rohkem kui 250 töötajat	10	2	12
Kokku vastuseid	38	66	104

Kasutades *Microsoft Exceli* funktsiooni *Correl* (*Array 1* – ettevõtte suurus ja *Array 2* – jah, testiti makseid), et saada teada, kas ettevõtte suuruse ja maksete testimisel on omavaheline seos, tuleb lineaarne korrelatsioonikordaja 0,37.

Lisa 11. Vastused küsimusele 17

17. Palun kirjeldage lühidalt, kuidas SEPA maksed on Teie ettevõttele kasu toonud.

Küsimusele vastas 53 ettevõtet. Allolevas tabelis on välja toodud ülevaade vastused. Kõik vastused ei olnud küll sama sõnastusega, kuid sisu põhjal on kokku võetud.

Vastused	Mainimiste arv	Rahvusvahelised maksed (vastuste arv)	
		Jah	Ei
Ei ole toonud kasu	31	24	7
Pigem toonud kahju, sest Eesti-sisesed maksed liiguvad aeglasemalt	10	9	1
Ei ole midagi muutunud	5	5	0
Ei oska öelda	2	1	1
Maksete liikumine Euroopa Liidu riikide vahel odavam	7	7	0
Maksete liikumine Euroopa Liidu riikide vahel kiirem	4	4	0
Lihtsam arveldada	4	4	0
Kokku vastuseid	63	54	9

Lisa 12. Vastused küsimusele 18

18. Palun kirjeldage lühidalt, mida Teie arvates oleks võinud teha teisiti SEPA maksetele ülemineku ajal, et üleminek oleks olnud võimalikult sujuv?

Küsimusele vastas 47 ettevõtet. Allolevas tabelis on välja toodud ülevaade vastused. Kõik vastused ei olnud küll sama sõnastusega, kuid sisu põhjal on kokku võetud.

Vastused	Mainimiste arv
Üleminek oli sujuv	20
Pangad jäid arendustega hiljaks	5
Üleminek oleks võinud kauem kesta	3
Pankade poolt väljastatav info erines	6
Probleemid tarkvaraga ettevõtetel	3
Probleemid e-arve püsimumaksetele üleminekul	8
Ei oska öelda	8
Kokku vastuseid	53

Nende hulgas, kes hindasid üleminekut sujuvaks oli ka 4 ettevõtet, kelle koostööpartneriks olev tarkvara pakkuv ettevõtte tegi kõik vajalikud muudatused ise ja ka tasuta.